SVETI DOMINIK SAVIO

Sveti
Ivan Bosko

SVETI DOMINIK SAVIO

DON BOSKO SVOJIM PITOMCIMA

Predraga djeco! Mnogo ste me puta već molili, da vam pišem što o vašem drugu Dominiku Saviju. Ja sam učinio sve, što mi dopustiše sile, da udovoljim vašoj pobožnoj želji. Evo vam njegov životopis, napisah ga kratko i jednostavno, što vam se, kao što mi je poznato, vrlo dopada.

Izdajući ovo djelce, naišao sam na dvije poteškoće. Prva je bila ocjena, kojoj se obično izvrgne onaj, koji piše o stvarima, za koje još ima živih svjedoka. Ovu poteškoću mislim da sam odstranio time, što sam odlučio, da pripovijedam samo one zgode, koje ste vidjeli i vi i ja, i koje ste sami opisali i meni predali. Te sam opise dakako sačuvao. Druga je poteškoća bila, što sam morao govoriti o sebi. Budući da je taj mladić živio tri godine u ovoj kući, to sam morao često kazivati dogadjaje, u kojima sam sam sudjelovao. Mislim, da sam ovu poteškoću odstranio time, što sam se držao dužnosti povjesničara, koja se sastoji u tome, da opisuje istinitost dogadjaja bez obzira na osobe. Nadjete li pak mjesto, gdje s nekom slobodom pišem o sebi, pripišite to velikoj ljubavi, koju osjećam prema vašem pokojnom prijatelju i prema vama. Ova naklonost je uzrok, što vam otvaram i otkrivam svoje srce, kao što to čini otac, kad govori o svom ljubljenom sinu.

Pitat će možda koji od vas, zašto opisujem upravo život Dominika Savija, a ne život drugih pitomaca, koji su s nama živjeli i bili takodjer sjajni uzori kreposti? Istina je, dragi moji, Božja nam se providnost udostojala podati raznih uzora kreposti, kao što bijahu: Gabrijel Fascio, Alojzije Rua, Kamilo Gavio, Ivan Masalja i drugi. No njihovo vladanje nije bilo tako poznato i nije tako upadalo u oči kao vladanje Savijevo, čijem su se životu svi divili. Dade li mi Gospodin zdravlje i milost, sabrat ću takodjer kreposna djela i ovih vaših drugova, te tako udovoljiti i vašoj i svojoj želji. Time ću vam predočiti ove životopise, da ih nasljedujete to lakše, što su oni živjeli u istim prilikama kao i vi.

Ovome sam novom izdanju dodao još razne bilješke, i nadam se, da će zanimati i vas i one, koji su već čitali prvo izdanje.

Zasada se nastojte okoristiti time, što vam ovdje opisujem i recite u svom srcu, što je rekao sv. Augustin: "Si ille, cur non ego?" Ako je jedan od mojih drugova, koji je bio istih godina, na istom mjestu, jednakim ili možda većim pogiblima izvrgnut, ipak našao i vremena i sredstava, da se sačuva kao vjeran sljedbenik Isusa Krista, zašto ne bih mogao i ja? Ali imajte na pameti, da se prava pobožnost ne sastoji samo u pustim riječima, nego da se mora očitovati i u djelima. Stoga nadjete li gdjegod što takvo, što je vrijedno divljenja, nemojte se zadovoljiti time, da kažete: "To je divno, to mi se svidja!", recite radije: "Potrudit ću se, da ono što sam o drugima čitao i što me zadivilo i nasljedujem."

Dao Bog vama i svima, koji će ovu knjižicu čitati, zdravlje i milost, da uzmognete od svega, što ćete ovdje čitati, crpsti što veću korist, a i presveta Djevica Marija, koju je Savio iskreno štovao, neka nam izmoli milost, da Njezinog božanskog Sina, našega Gospodina i Spasitelja, koji jedini zaslužuje, da bude nadasve ljubljen, mognemo iz svega srca ljubiti sve dane svoga života.

I. P O G L A V L J E

Dominikov zavičaj.- Dječakove sposobnosti.- Njegove prve vježbe u krepostima.

Roditelji Dominika Savija bijahu Karlo i Brigita Savio, siromašni, ali vrijedni supruzi iz Kastelnovo d'Asti. To je selo udaljeno od Turina dvadesetak kilometara. Godine 1841. padoše vrijedni supruzi u veliku bijedu, jer nije bilo nigdje nikakove zarade. Stoga se preseliše u susjedno selo Riva, gdje se otac stao baviti kovačkim zanatom što ga je u mladosti izučio. Za boravka u tom selu blagoslovio je Bog njihov brak s jednim sinčićem, koji im je imao biti utjeha i radost. Rodio se 2 travnja 1842. Kad su ga donijeli u crkvu, da se po sv. krstu preporodi za Boga, nadjenuše mu ime Dominik. Ovo je ime bilo za našeg dječaka od velikog značenja, kako ćemo kasnije vidjeti.

Kad su Dominiku bile dvije godine, moradoše se njegovi roditelji zbog raznih uzroka vratiti natrag u svoj zavičaj. Oni se nastane u seocu Murijaldu, koje je pripadalo Kastelnovu d'Asti. Sva je briga dobrih roditelja bila upravljena na to, da svoje dijete, koje im bijaše već onda na veliku radost, kršćanski odgoje. Naš je mali Dominik bio od naravi dobre ćudi, a srce mu bijaše vrlo pristupačno, za svaku pobožnost. Jutarnju je i večernju molitvu učio naš dječak velikom lakoćom te je u dobi od jedva dvije godine mogao već sam moliti. Upravo u dobi, u kojoj su djeca najvećma sklona igrama i zabavama, prepustio se on posve vodstvu svoje majke. Ako bi se kojiput od nje udaljio, učinio bi to jedino zbog toga, da se mogne u kojem kutiću sobe nesmetano moliti Bogu. Njegovi nas roditelji uvjeravahu: "Počevši od najnježnije dobi, u kojoj djeca iz nerazbora i nepromišljenosti neprestano smetaju i dosadjuju majci, u onim godinama, u kojima ona žele sve vidjeti, sve znati i sve okusiti, nije nam naš

Dominik pravio nikakvih neprilika. Ne samo da je bio poslušan i pripravan da ispuni svaku našu želju,već je i nastojao, da ns preteče u onim stvarima, za koje je znao, da će nas razveseliti."

On je uvijek srdačno i radosno dočekivao svog oca, kad se on vraćao kući sa svog dnevnog posla. Istrčo bi mu ususret i prihvatio ga za ruku ili ga zagrlio. "Dragi oče - znao je govoriti - zar ne da si umoran? Ti radiš toliko za mene, a ja nisam ni za što drugo, osim da ti pravim neprilike. Molit ću se dragome Bogu, da ti udijeli zdravlje i da mene učini dobrim." Uz ovakve bi ga riječi pratio u sobu, primaknuo stolac, ponudio mu, da sjedne, zabavljao ga i milovao. To je - kaže otac - bila za me slatka utjeha. "Nestrpljivo sam čekao, da dodjem kući, da pritisnem nježni poljubac na čelo svoga Dominika,koji je osvojio svu ljubav moga srca".

Njegova je pobožnost neprestano rasla. Kad mu je bilo četiri godine, nije ga trebalo nikada opominjati da moli jutarnju i večernju molitvu,pozdrav andjeoski i molitve prije i poslije jela. Sam je često opominjao ostale ukućane, da izmole molitve prije i poslije jela, ako se tko ne bi sam sjetio. Jednog su dana roditelji sjeli k stolu, a da se prije, zbog rastresenosti, nisu pomolili Bogu.

"Oče - reče Dominik - ta mi još nismo molili, da nam Bog blagoslovi jelo." Kad je to rekao, odmah se sam prekrižio i počeo moliti običajne molitve.

Drugom opet zgodom sjede k stolu neki stranac, koji se svratio u Dominikovu kuću, a da se nije prije pomolio Bogu. Kad to Dominik opazi, povuče se žalostan u kut, jer se nije usudio opomenuti stranca. Kad su ga roditelji zapitali, zašto se tako čudno

drži, odgovori on: "Ne usudjujem se sjesti k stolu zajedno s onim, koji ide jsti kao životinja."

2. POGLAVLJE

Dominikovo hvalevrijedno ponašanje u Murijaldu.- Lijepe kreposti.- On polazi pučku školu.

Ovdje ćemo pripovijedati zgode, koje bi čovjek jedva vjerovao, da nam ih ne pripovijeda netko, u koga je isključena svaka sumnja. Držim se onoga, što mi je o Dominiku pripovijedao kapelan njegova rodnog mjesta. On kaže: "Kad sam došao u selo Murijaldo, često sam vidio jedno dijete po prilici od pet godina, kako dolazi sa svojom majkom u crkvu. Njegov me bistar pogled i pobožno držanje privlačio, kao i druge, da mu se približim. Kad je našao crkvena vrata zatvorena, tad se prolaznicima pružio lijep prizor. Ne misleći na to, da se s ostalim drugovima naokolo skiće i viče, kao što običavaju činiti djeca u toj dobi, on je obično kleknuo pred crkvenim vratima, te se pognute glave i sklopljenih ruku na prsima, pobožno molio Bogu, dok nisu otvorili crkvu. To je činio čak i onda, kad je padao snijeg. Zamazano tlo nije ga ni najmanje smetalo, da klekne i da se pomoli Bogu. Neka me osobita radoznalost neprestano gonila, da saznam tko je to dijete, kojem sam se toliko divio. Napokon sam saznao, da je to sinčić kovača Karla Savija. Kad sam maloga sastao na ulici, on je već izdaleka pokazivao vanjskim znakovima i nedužnim izrazom djetinjeg strahopočitanja svoju radost, te me uvijek pretekao svojim pozdravom.

Kasnije je polazio školu. Budući da je bio veoma nadaren i marljiv, vrlo je napredovao u naucima. Premda je morao družiti se s raspuštenim i razuzdanim dječacima, ipak nisam nikada opazio, da bi se i s jednim samo posvadio. Ako je nastala kakva svadja, on je

strpljivo podnosio pogrde sa strane svojih drugova te se udaljivao iz njihove sredine. Ne sjećam se, da bi on ikada sudjelovao u pogibeljnim zabavama ili da bi prouzročio u školi i najmanji nered. Naprotiv, kadgod su ga drugovi htjeli nagovoriti, da se zajedno s njima izruguje starijima, da baca kamenje, da kradu voće ili da na polju načine gdjegod kakvu štetu, on je uvijek javno i otvoreno osudjivao njihovo ponašanje i nikada nije htio sudjelovati u takvim mladenačkim pustolovinama.

Pobožnost, koju je pokazivao, kad je pred crkvom molio, nije s njegovim godinama ništa oslabila. Već je u petoj godini znao dvoriti kod sv. mise, sav proniknut pobožnošću. Svaki je dan išao k sv. misi. Ako je tko drugi htio dvoriti, on je pobožno prisustvovao. Budući da je bio još vrlo mlad i malen, jedva je prenosio misnu knjigu. Ugodno je bilo gledati, kako se sa strahom približio oltaru, kako se uspinjao na prste i ispružio ručice, koliko je više mogao, te uz veliko naprezanje dosegao misnu knjigu.
Ako mu je svećenik htio učiniti osobito veselje, trebao je samo bliže primaknuti knjigu, da je on mogne dokučiti. Tad ju je s velikim veseljem prenio na drugu stranu oltara.

Dominik se često ispovijedao. Čim je bio kadar razlikovati nebeski kruh od običnoga, bio je pušten na sv. pričost, koju je primio divnom pobožnošću. Gledajući tolike i tako čudnovate učinke, koje je u njemu proizvodila milost Božja, rekao sam više puta sam sebi: Ovo je doista dječak, od kojega se može nešto očekivati. O da mu Gospodin Bog dade i otvori polje, na kojem će moći ovi tako dragocjeni plodovi dozrijevati! Ovako je završio kapelan iz Murijalda.

3. P O G L A V L J E

Prva sv. pričest. – Njegova priprava, sabranost i odluke što ih je tog dana učinio.

Dominiku nije ništa nedostajalo, da bude pušten na sv. pričest. Znao je napamet cijeli katekizam. Imao je jasnu spoznaju o uzvišenosti tog sakramenta i gorio je od želje, da mu se smije približiti. Jedina je poteškoća bila to, što je Savio bio tek u svojoj sedmoj godini. Na selima su se naime djeca istom nakon svršene jedanaeste godine puštala k sv. pričesti. Osim svoga djetinjeg izgleda bio je još k tome tako malena stasa, te se činilo da je mladji, nego što je zapravo bio. Zbog toga je kapelan mnogo razmišljao, da li bi mu dopustio, da podje na prvu sv. pričest ili ne. Posavjetovao se s drugim svećenicima. Ovi, vidjevši dječakovu ranu spoznaju, njegovu dosadašnju poduku i živu želju, dopustiše mu, da primi prvu sv. pričest.

Tko da opiše puninu svete radosti, kojom se napunilo njegovo srce, kad je to saznao! Dotrčao je kući i oduševljeno pripovijedao o svojoj sreći. Sad je molio, sad opet čitao. Mnogo je vremena proboravio u crkvi prije i poslije sv. mise i činilo se, kao da njegova duša već sada boravi medju andjelima u nebu. U predvečerje pričesnog dana dodje k svojoj majci i reče joj: "Majko, sutra idem na sv. pričest! Oprosti mi, molim te, sve ono, čime sam te do sada ražalostio. Obećajem ti, da ću biti mnogo bolji; u školi ću biti marljiv i u svemu što ćeš mi zapovijediti bit ću ti poslušan i dobar." To je izrekao s velikim ganućem te udario u jecanje. I majka, kojoj je on bio jedina utjeha, bila je ganuta, te se morala susprezgnuti, da ne pokaže svoje ganuće." Znaj dragi Dominiče, reče ona, da je sve oprošteno! Moli

dragog Boga, da uvijek ostaneš dobar. Moli se takodjer i za svoga oca i za mene."

Ujutro je toga znamenitog dana ustao rano, obukao svoje najljepše odijelo i pošao u crkvu, koju je našao zatvorenu. Po svom je običaju kleknuo na crkveni prag i molio, dok nisu došla druga djeca, i crkva se otvorila. Čitav sveti čin, to jest sv. ispovijed, priprava i zahvala za sv. pričest, trajala je kod njega pet sati. Dominik je bio prvi u crkvi, a zadnji je otišao iz nje. Cijelo vrijeme nije znao, da li je na nebu ili na zemlji.

Ovaj dan, za njega tako znamenit, može se nazvati početkom ili bolje nastavkom života, u koji se može ugledati svaki dobar kršćanin i uzeti ga sebi za uzor. Kada bi nakon više godina pripovijedao o svojoj prvoj sv. pričesti, vidjelo se, kako mu živahna radost odsijeva s lica. Često je znao reći: "O, to je bio moj najljepši dan, veliki dan!" – U jedan je molitvenik, što ga sa svom pomnjom čuvao i nije ga pokazivao ni jednom od svojih drugova, napisao nekoliko dobrih odluka, koje je često čitao. Ja sam tu knjižicu dobio u ruke, i ovdje ispisujem odluke u njihovoj prvobitnoj jednostavnosti:

"Odluke, koje sam ja, Dominik Savio, učinio godine 1849. na dan prve svoje sv. pričesti, u dobi od sedam godina:

1. Ići ću često na sv. ispovijed i tako ću često pristupati sv. pričesti, kako mi to moj ispovjednik dopusti.
2. Svetkovat ću blagdane.
3. Moji će prijatelji biti Isus i Marija.
4. Radije smrt nego grijeh!"

Ove su odluke, koje je on, kako je već rečeno, često čitao, bile do smrti zvijezde vodilje njegova života.

Ako medju čitateljima ove knjižice ima i takvih, koji još nisu primili prve sv. pričesti, tad im toplo

preporučujem, neka uzmu Dominika za uzor. Najtoplije pak preporučujem očevima, majkama i svima, koji imaju kakav utjecaj na mladež, neka tom svetom činu posvete što veću pažnju. Neka budu uvjereni, da je dobro primljena prva sveta pričest siguran ćudoredni temelj za cijeli život. Teško je naime naći mladića, koji bi ovaj sveti čin uistinu dobro obavio, a da ne bi poslije dobro i kreposno živio. Naprotiv, ima bezbroj lakoumne djece, koja su na teret svojim roditeljima i odgojiteljima. Tražimo li uzrok tome zlu, uvidjet ćemo, da njihovo zlo ponašanje manje ili više potječe od loše priprave na prvu sv. pričest. Bolje je sv. pričest odgoditi i ništa ne obaviti, nego je obaviti loše.

4. POGLAVLJE

Škola u Kastelnovu d'Asti.- Uzorno vladanje.- Odgovor Savijev na zao svijet.

Kad je Dominik svršio niže škole, zaželi poći u više, da steče što više znanja. To su željeli i njegovi roditelji. Ali kako da izvedu taj naum, kad nisu imali novaca? Bog, najviši gospodar sviju stvari, pobrinut će se i za to, da ovo dijete uzmogne krenuti stazom, za koju ga je On odredio. Dominik je više puta rekao: "O, da sam ptičica, svaki bih dan jutrom i poslije podne odletio u Kastelnovo i tamo bih dalje učio."

Njegova je živa želja svladala sve poteškoće. Odlučio se na to, da će polaziti općinsku školu, premda je bila gotovo četiri kilometara udaljena. Svaki se dan mogao vidjeti dječačić od kojih desetak godina kako prevaljuje taj dugi put. Put mu je kadikad otešćavao žestoki vjetar, a kadikad opet žarko sunce, sad opet blato i kiše. Ali sve to nije moglo smesti mališana, koji je toliko težio za znanjem. Hrabro je i s veseljem podnosio sve teškoće i svladavao sve zapreke. Znao je, da je na taj način poslušan svojim roditeljima, i da time može usvojiti znanje za spasenje. To mu je bilo dosta, te je spremno i mirno podnosio sve nezgode. Kad je jednog sparnog ljetnog dana išao u dva sata u školu, susretne se s nekim starijim čovjekom, koji ga gotovo sažalno zapita:

- "Zar se ti, drago dijete, ne bojiš sam prevaliti cijeli taj put?"

- "Ja nisam sam. Sa mnom je andjeo čuvar, koji me prati na svakom koraku" - odgovori dječak.

- "Ali ovaj dugi put po takvoj vrućini mora ti ipak biti težak, ako ga moraš svaki dan četiri puta prevaliti."

- "Ništa nije teško ni mučno - opet će dječak - ako čovjek radi za Gospodara, koji dobro plaća."

- "A tko je taj gospodar?" - zapita čovjek.

- "To je Gospodin Bog, koji naplaćuje i čašu hladne vode, tko je pruži iz ljubavi!"

Ovaj je čovjek pripovijedao tu zgodu nekim znancima, te je svoje pripovijedanje uvijek zaključio riječima: "Dječak, koji već u tako nježnoj dobi ima tak-

ve misli, dat će sigurno mnogima priliku, da o njem govore, kad stupi na polje života i rada."

Na putu u školu je bila njegova duša uvijek izvrgnuta teškoj pogibelji sa strane nekih njegovih drugova.

Za toplih se ljetnih dana običavaju mnoga djeca kupati po jamama, potocima i ribnjacima. Češće se nalazi više razodjete djece na otvorenom mjestu, i uvijek postoji za njih dvostruka opasnost; prva je pogibao života, jer se često čuje, kako se koje dijete ili čovjek utopio, a još veća opasnost prijeti dušama nevine djece. Koliko dječaka mora oplakivati gubitak svoje nevinosti, a to baš zbog toga, što su se sastajali na ovakvim mjestima sa zlim drugovima!

Više je Savijevih drugova običavalo ići na takova mjesta na kupanje. No njima nije bilo dosta, što su sami tamo išli, već htjedoše i njega povesti sa sobom. Jedamput im je došlo i uspjelo, da ga na to nagovore. Kad su ga poslije opomenuli, da nije dobro učinio, vrlo se ražalostio. Nikada ga više poslije toga nisu mogli nagovoriti, da ide onamo. On je više puta oplakivao pogibao, u koju je stavio svoju dušu i tijelo. Dva su ga drzovita druga ipak htjela nagovoriti na to.

- "Hoćeš li se, Dominiče, natjecati s nama?"

- "A u čemu da se natječemo?"

- "U plivanju."

- "O, ne! To ne ću! Ja ne znam plivati, pa bih se mogao utopiti."

- "Dodji samo, vidjet ćeš, kako je ugodno u vodi. Kad se kupaš, ne osjećaš više vrućine, dobit ćeš dobar tek i ojačat ćeš svoje tijelo."

- "Ali ja bih se mogao kod toga utopiti."

- "A šta, ne boj se, mi ćemo te već naučiti plivati. Ti ćeš najprije gledati nas, a onda ćeš i sam tako raditi kao i mi. Vidjet ćeš, kako mi kao ribe u vodi plivamo i naglavce skačemo."

- "Pa zar nije grijeh izvrgavati se pogibli?"

- "Kakav grijeh! Ta svi tako rade."

- "Ako svi tako rade i ako tamo idu, zbog toga pogibao još ne prestaje biti grijehom."

- "Ako ti ne ćeš roniti, možeš samo druge gledati!"

- "Pustite me na miru! Vi ste me sasvim zbunili. Ne znam, što bih vam rekao."

- "Dodji samo! Vjeruj nam, mi ćemo te štititi od pogibli."

- "Prije nego podjem s vama, pitat ću mamu, da li smijem. Ako mi ona dopusti, onda ću doći, a inače ne."

- "Šuti, glupane, i ne reci ništa svojoj majci, jer ona ti sigurno ne će dopustiti, nego će još reći našim roditeljima, pa će nam oni batinom istjerati vrućinu."

- "Kad ne date, da rečem svojoj majci, onda je to znak, da stvar nije dobra i zato ja ne idem. Ako baš hoćete, da vam istinu kažem, jednom sam se dao prevariti, te sam jedan jedini puta išao s vama, ali ne ću nikada više ići, jer je na takvim mjestima čovjek uvijek u pogibli, da se utopi ili da uvrijedi Boga. Više mi ne govorite o plivanju. Ako to ne vole naši roditelji, vi toga ne smijete više činiti, jer Gospodin kažnjava djecu, koja rade protiv volje svog oca i majke."

Ovim je pametnim odgovorom Dominik izbjegao velikoj pogibli. Da ih je slušao, bio bi možda izgubio dragocjeno blago nevinosti, a taj gubitak uvijek sa sobom donosi još tisuću drugih žalosnih posljedica.

5. P O G L A V L J E

Dominikovo ponašanje u školi u Kastelnovu - Riječi njegova učitelja

Dok je Dominik polazio ovu školu, učio je takodjer, kako ima da se vlada prema svojim drugovima. Ako je kada opazio, da je koji drug u školi pažljiv, marljiv, da se prema ostalima lijepo vlada, da svoje zadaće dobro nauči i marljivo izradjuje, te ga učitelj hvali, takvoga je odmah uzeo za prijatelja. Ako je pak opazio, da je koji od suučenika lakouman, drzovit, lijen u izvršavanju svojih dužnosti, da o drugima zlo govori, da prosto govori i psuje; takvog se klonio kao okuženoga. Nesložne je srdačno pozdravljao, iskazivao im katkada usluge, no nije se upuštao u tjesnije drugovanje s njima.

Njegovo vladanje u školi u Kastelnovu može biti uzor svakome dječaku, koji želi napredovati u znanju i čestitosti.

Donosim ovdje, evo, pismeni, trijezni sud tadašnjeg njegova učitelja don Aleksandra, koji je bio učitelj u onom gradskom okružju. On piše:

"S najvećim veseljem dajem svoje svjedočanstvo o dječaku Dominiku Saviju, koji je u vrlo kratko vrijeme stekao svu moju naklonost tako, da sam ga upravo očinskom nježnošću ljubio. Rado se odazivam toj želji, jer mi je još živa, jasna i svježa uspomena na njegovu marljivost, njegovo ponašanje i kreposti.

O njegovu vjerskom ponašanju ne mogu mnogo reći, jer ga je velika udaljenost od ovog mjesta ispričavala, što nije mogao stupiti u dječju kongregaciju. Da joj je pripadao, bio bi sigurno drugima sjajan uzor svojom bogoljubnošću i pobožnošću.

Kad je taj dobri dječaj svršio prvi razred u Murijaldu, molio je i bio je primljen dne 21. lipnja 1852. u moj drugi razred. Bio je upravo blagdan svetog Alojzija. Dominik je bio slabašna tijela, vanjština mu je bila ozbiljna, a ujedno blaga, i vrlo ljupka. Ćudi bijaše mirne i blage, te je uvijek

znao ostati hladnokrvan. Njegovo ponašanje u školi i izvan nje, u crkvi i svagdje, kud ga je pratilo oko, misao ili riječ učiteljeva, bilo je takvo, da je na svakoga činilo najbolji i najprijatniji utisak. To je jedna od rijetkih nagrada učitelju za trud, što ga više puta uzalud ulaže, da oplemeni bešćutnu i zlu narav nekih učenika. Stoga moram ustvrditi, da on nije bio samo po prezimenu razborit (savio-razborit) već i po djelima, to jest u marljivosti, pobožnosti, u drugovanju i u svemu svom djelovanju. U školi je izvanredno napredovao u nauci. Uvijek je bio na prvom mjestu, a zaslužio je i druga časna odlikovanja, te je bio gotovo u svim predmetima uvijek najbolji.

Tako sjajan uspjeh u školskim predmetima ne treba pripisati samo njegovoj neobičnoj nadarenosti, već i njegovoj revnosti u učenju i njegovim krepostima.

Osobito udivljenje zaslužuje njegova marljivost, kojom se trudio da ispuni i najmanje dužnosti kršćanskog učenika, zatim stalnost i čudnovata ustrajnost u pohadjanju škole. Premda je bio slaba zdravlja, ipak je svakog dana četiri puta prevalio put od četiri kilometra. I po kišovitom vremenu i po zimskoj mećavi vraćao se on ovim putem ostajući uvijek miran i veseo, što mu svakako moram ubrojiti u veliku zaslugu. Budući da se u školskoj godini 1852-53. razbolio, a roditelji su promijenili boravište, to nažalost nisam više mogao obučavati tako milog učenika. Velike i krasne nade, što sam ih stavljao u njega to više padahu, što sam se više bojao, da će ga preslabo zdravlje ili siromaštvo njegovih roditelja prisiliti, da prekine nauke. Vrlo sam se razveselio, kad sam čuo, da je primljen medju pitomce Oratorija sv. Franje Saleskoga, jer će se tamo moći potpuno razviti njegova rijetka nadarenost i uzorna pobožnost." - Ovako govori njegov učitelj.

6. P O G L A V L J E

U školi u Mondoniju.- Teška potvora.-

Čini se, da je Božja providnost htjela ovome djetetu dati, da dobro upozna, kako je ovaj svijet, na kojem putujemo od mjesta do mjesta, uistinu pravo mjesto progonstva. Ili je pak Bog imao nakanu Dominika slati po raznim selima za to, da uzmognu mnogi upoznati to izvanredno ogledalo kreposti. Potkraj 1852. preselili su se Dominikovi roditelji iz Murijalda u Mondonio, maleno seoce kod Kastelnova. Tamo je on nastavio s istim načinom života, koji je provodio u Murijaldu i Kastelnovu. Stoga bih morao ponoviti isto, što su dosadašnji njegovi učitelji o njemu pisali, jer me isto tako izvjestio gosp. don Kuljero, koji mu je bio učitelj. Ja ću izabrati samo neke osobite crtice, a drugo ću ispustiti, da izbjegnem ponavljanje istih stvari.

"Mogu reći - piše on - da u dvadeset godina, što vršim učiteljsku službu, nisam nikada imao učenika, koji bi u pobožnosti bio jednak Dominiku. Mlad po godinama, sudio je pametno kao kakav odrastao čovjek. Svojom je marljivošću, ustrajnošću u učenju i privlačivošću pribavio naklonost učiteljevu, a drugovi su ga svi bez razlike voljeli.

Kad god sam ga pogledao u crkvi, uvijek sam se čudio njegovoj velikoj sabranosti, jer je to nešto vrlo neobično u tako nježnoj dobi. Više sam puta pomislio sam u sebi: "Evo nevine duše, kojoj su otvorene rajske radosti, koja mislima svojim stanuje kod andjela u nebu.""

Osobitim crticama izvješćuje njegov učitelj ovo:

"Jednog je dana počinio jedan od mojih učenika teški prekršaj, te je imao biti kažnjen isključenjem iz škole. Krivci pretekoše ruku pravce. Otišli su k učitelju i prije nego je bila stvar svršena, svalili su svu krivnju na dobrog Dominika. Ja nisam mogao vjerovati, da bi on bio kadar što takva učiniti, ali tužitelji su tu potvoru tako spretno izveli, da sam im napokon povjerovao. Stoga stupim

srdit zbog onoga, što se zbilo u školsku sobu, te stanem govoriti krivcima najprije općenito, a potom se okrenem k Saviju, te mu rekoh:

- Ti si dakle to načinio? Zar ne znaš, da si zaslužio, da odmah budeš otpušten iz škole? Sreća tvoja, da je to prvi puta, što si nešto takva učinio, ali da mi se nisi usudio još kada što takova učiniti.

Da je Dominik rekao samo jednu riječ u svoju obranu, njegova bi nedužnost odmah bila jasna, ali on je šutio, poniknuo glavom, kao onaj, koji je s pravom ukoren. Nije se usudio niti oči otvoriti.

Ali Bog štiti nevine. Idućeg se dana pronadju pravi krivci i tako izadje na vidjelo Dominikova nevinost. Žao mi je bilo, što sam ga ukorio. Uzeo sam ga na stranu i ovako mu progovorio:

- "Dominiče, zašto mi nisi odmah rekao, da si nevin?"

- Dominik odgovori: - Jer je dotični učinio već više prestupaka, pa bi zbog toga po svoj prilici bio isključen iz škole. Što se mene tiče, ja sam se nadao, da ćete mi oprostiti, jer je to bila prva moja pogreška, zbog koje sam bio u školi tužen. Zatim sam mislio na našeg Božanskog Spasitelja, koji je takodjer bio krivo optužen.

Ja sam na to zašutio, a svi su se divili Dominikovoj strpljivosti, koji je znao zlo vraćati dobrim, te je dapače bio spreman, da na korist krivca pretrpi tešku kaznu." To je iz izvještaja don Kuljera.

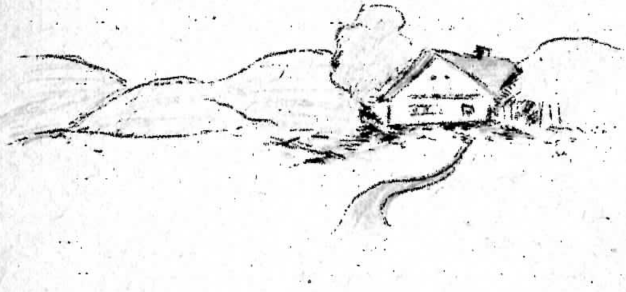

7. P O G L A V L J E

Prvi moj sastanak s Dominikom.- Važne okolnosti tog sastanka

Ovo o čemu kanim sada govoriti, mogu priopćiti s mnogo okolnosti, koje su ih pratile, jer se gotovo sve to zbivalo pred mojim očima, a većina od toga i u prisutnosti mnogobrojne djece, koja su se sva u svom sudu o tim zbivanjima slagala. Bilo je to godine 1854., kad već spomenuti don Kuljero dodje k meni zbog jednog pitomca, koji da zbog svoje pobožnosti zaslužuje osobitu pažnju. "Tu u vašoj kući - reče mi on - imade valjda djece istih godina, u kojima je i on, ali će se teško naći, koji bi ga nadvisivao u kreposti i nadarenosti. Pokušajte i vidjet ćete u njemu sv. Alojzija."

Mi smo se dogovorili, da će ga on na blagdan sv. krunice poslati u Murijaldo. Na taj sam naime dan bio obično ondje sa svojim dječacima iz oratorija, da malo nauživaju čistoga seoskog zraka i da obavimo devetnicu k obližnjem blagdanu sv. krunice.

Bilo je prvog ponedeljka mjeseca listopada. Opazio sam, kako prema meni ide dječak u pratnji svog oca, da sa mnom razgovara. Njegovo vedro čelo, nasmiješeno lice, ali ipak puno poštovanja, privuklo je moju pažnju.

- "Tko si ti? - upitah ga - i odakle dolaziš?"

- "Ja sam Dominik Savio, o kojem vam je govorio moj učitelj, don Kuljero - odgovori on.- Dolazimo iz Mondonija."

Kad sam ga uzeo na stranu i porazgovorio se s njime o naukama, koje je do tada svršio, te o načinu njegova dotadašnjeg života, odmah smo se potpuno sporazumjeli i postali povjerljivi jedan prema drugome.

Upoznao sam, da je duša tog dječaka posve po Božjem srcu, te sam ne malo čudio uspjesima, koje je milost Božja proizvela u tako nježnoj dobi.

Iza prilično dugog razgovora prije nego

sam dozvao njegova oca, reče mi on ove riječi:"No, dakle, što mislite, hoćete li me uzeti sa sobom u Turin, da tamo učim?"

- "O, čini mi se, da je sukno za to već dobro."

- "A čemu će služiti ovo sukno?"

- "Za krasno odijelo, za dar dragome Bogu."

- "Dakle, ja sam sukno, a vi ćete biti krojač. Uzmite me dakle sa sobom i načinite od mene lijepu odjeću za Gospodina."

- "Bojim se, da tvoje slabo zdravlje ne će moći izdržati naporno učenje."

- "O, to se ne bojte! Kad mi je Gospodin do sada udijelio zdravlje i milost, to će mi jamačno i ubuduće pomagati."

- "Što kaniš postati, kad svršiš latinske škole?"

- "Žarko želim stupiti u svećenički stalež, ako mi dragi Bog udijeli toliku milost."

- "Dobro je. Samo bih rado vidio, imaš li takodjer sposobnosti za učenje. Uzmi ovu knjižicu (bio je to jedan svezak "Katoličkog života"), te nauči danas ovu stranicu naizust. Sutra dodji opet k meni, pa ćeš mi je govoriti napamet.

Kad sam mu to rekao, pustio sam ga neka se zabavlja s drugim dječacima, a ja sam zapodjeo razgovor s njegovim ocem. Nije prošlo niti osam minuta, kad se Dominik smiješeći opet pojavi i reče: "Ako dopustite, govorio bih vam sada onu stranicu napamet!" Uzeo sam knjigu i na svoje sam se začudjenje morao uvjeriti, da je ne samo doslovce naučio, već je takodjer vrlo dobro razumio i smisao.

"Bravo! - rekoh mu. Ti si brzo naučio svoju zadaću i ja ti takodjer odmah dajem željeni odgovor. Uzet ću te sa sobom u Turin. Sada ću te ubrojiti u broj mojih dragih dječaka. Počni takodjer od sada moliti dragog Boga, da nam pomogne, kako bismo ispunili njegovu svetu volju."

Budući da nije znao, kako bi izrazio svoje veselje i zahvalnost, uhvatio me za ruku, stisnuo i više je puta poljubi, te mi konačno reče: "Nadam se, da se zbog moga vladanja ne ćete morati nikada potužiti."

8. P O G L A V L J E

U Oratorij sv. Franje Saleskoga.- Njegov način života u početku.

Prirodjeno je nestalnoj mladeži da često mijenja odluke u svom djelovanju. Dogadja se često, da mladić danas misli ovako, a sutra onako. Danas vrši koju krepost u najvišem stupnju, a sutra čini protivno tome. Stoga ako nema nikoga,tko bi na njih budno pazio, može odgoj, koji bi u drugim okolnostima mogao biti mnogo bolji, svršiti loše. No, s našim Dominikom nije bilo tako. Sve kreposti, koje smo kod njega vidjeli, kako se u raznim odsjecima života razvijaju i rastu, rasle su i dalje čudnovatim načinom sve to više, a da jedna drugoj nije ni u čemu škodila.

Kad je došao u oratorij, udje u moju sobu, da se, kako je rekao, sav preda u ruke svog poglavara, njegov je pogled odmah zapeo o papir, na kojem su bile napisane riječi, što ih je sv. Franjo Saleski običavao često ponavljati: "Da mihi animas cetera tolle!" Pažljivo ih je pročitao, a ja sam želio, da on razumije i smisao tih riječi. Pozvao sam ga stoga ili boje rečeno, pomogao sam mu, da ih prevede u ovaj smisao: - O, Gospodine, daj mi duše, a uzmi mi sve ostalo.- On je časak stajao zamišljen, a onda reče: "Ja sam razumio smisao tih riječi. Ovdje nije riječ o trgovanju s novcem, nego o spasavanju duša. Razumijem to! Nadam se, da će i moja duša sudjelovati u tom poslu."

Način je njegova života bio u početku posve običan. Na njemu se nije opažalo ništa, osim točnog održavanja kućnih pravila i to, da se svim žarom posvetio učenju. On je s ljubavlju ispunjavao sve svoje dužnosti, a osobito je rado slušao propovijedi. Duboko je u srce utisnuo, da je riječ Božja svijetlo, koje vodi čovjeka na putu u nebo. Stoga mu bijaše svaka misao, što ju je čuo u propovijedi, trajna opomena, koju nikada nije zaboravljao.

Svaki dobar razgovor, svaki sat vjeronauka, pa i duga propovijed, bijaše mu uvijek zabava. Ako

bi kada štogod čuo, što ne bi pravo razumio, nije propustio, a da ne bi kasnije pitao za razjašnjenje. Time je gradio temelj onom uzornom životu, onom napretku u krepostima, onoj savjesnosti u ispunjavanju svojih dužnosti, koju bi bilo teško nadmašiti.

Da bude dobro poučen u pravilima i kućnom redu, gledao je s najvećom uslužnošću i čednošću, da se približi kojemu od poglavara. Tada bi ga pitao za savjet i razjašnjenje, te ga lijepo zamolio, neka ga uvijek upozori, ako ga kada vidi, da je prekršio koje kućno pravilo ili propustio koju svoju dužnost. S druge se opet strane vrlo uzorno vladao prema sudrugovima. Brižno se klonio svakoga, tko je bilo lakouman, nepažljiv ili lijen. Tako je pak bio uzora,gorljiv i marljiv, toga je odmah birao za prijatelja i pouzdanika.

Kad se približavao blagdan Bezgrešnog Začeća, običavao je ravnatelj svake večeri uputiti pitomcima nekoliko pobudnih riječi, da svi uznastoje proslaviti taj dan onako, kako to dolikuje uzvišenoj Majci Božjoj. On bi ih opomenuo, neka svatko nastoji isprositi od nebeske zaštitnice osobito onu milost, koja mu je najviše potrebna.

Godine 1854. slavio je savkoliki kršćanski svijet osobito veselo i veliko slavlje, jer je sv. Stolica u Rimu zaključila proglasiti, da je Blažena Djevica Marija bez grijeha začeta. I mi smo učinili sve, što su nam prilike dopuštale, da proslavimo ovo slavlje s našim pitomcima što većim sjajem i što obilnijom duhovnom korišću.

Savio je bio jedan od onih, koji su bili puni žarke gorljivosti, da ovaj blagdan osobito sveto proslave. On je napisao na cedulju devet raznih kreposti, u kojima se odlučio vježbati za vrijeme devetnice. Svaki je dan izvukao po jednu, i u njoj se posebice vježbao. Za općenitu ispovijed se pripravio rijetkom revnošću, a svete je sakramente primio u najvećoj sabranosti.

Uvečer, 8 prosinca, poslije završenog crkvenog obreda, bacio se Dominik, po savjetu svog ispovjednika, na koljena pred oltarom Majke Božje i obnovio odluke, koje je učinio kod prve svete pričesti. Poslije toga više je puta izgovorio riječi: "O Marijo! Tebi darujem svoje srce! Daj, da bude uvijek tvoje!

Isuse i Marijo, budite uvijek moji prijatelji! Dajte, da radije umrem, nego da budem tako nesretan, te počinim ma i samo jedan jedini grijeh."

Iza toga, pošto si je na taj način izabrao Mariju za svoju zaštitnicu, vladao se tako uzorno i živio tako kreposno, da sam, odonda stao sve bilježiti, da ne bih štogod zaboravio.

U opisivanju života mladoga Savija dolazim do onog razdoblja, u kojem gledam pred sobom veliku množinu djela i kreposti, koje zaslužuju osobitu pažnju, i onoga, koji ih opisuje, kao i onoga, koji o tome čita. Da prikažem te činjenice u što boljem svijetlu, držim vrlo korisnim, da ih više ne pripovijedam po njihovom vremenskom redoslijedu, nego prema njihovoj medjusobnoj povezanosti ili prema sličnosti pojedinih prigoda. Dosljedno s time upravljat ću se tako i u razdiobi poglavlja. Počet ću s učenjem latinskog jezika, koji je bio glavni uzrok, zbog kojega je on došao k meni i zbog kojega je bio primljen u ovu kuću u Valdoko.

9. P O G L A V L J E

Dominik uči latinski jezik.- Neobične zgode.- Vladanje u školi.- On zapriječi svadju.- Izbjegava pogibli.

Osnovna je pravila latinskog jezika učio Savio već u Mondoniju. Stoga je morao, na temelju svoje izvanredne marljivosti i neobične darovitosti, prijeći u četvrti razred. U tom mu je razredu bio profesor pobožni i ljubežljivi Josip Bonzanino. Ovdje bih se morao izraziti o njegovu vladanju, napretku i savjesnosti isto onako, kako su se o njem izrazili svi prijašnji njegovi učitelji. Stoga sam se ograničio, da od svega toga iznesem samo ono, što su u ovoj, kao što i u slijedećim dvjema godinama njegova latinskog studija s osobitim čudjenjem na njemu opažali svi, koji su ga poznavali. Profesor je Bonzanino običavao govoriti da se ne sjeća, da bi ikada imao pažljivijega i poslužnijega učenika od njega. On je bio uzoran u svemu. U odijevanju se i češljanju klonio svega, što bi bilo neobično ili što bi upadalo u oči, nasuprot je pak u svom čednom i siromašnom odijelu bio uvijek čist, pristojan i uredan. Zato su njegovi drugovi iz gradjanskog i odličnijeg staleža, kojih je mnogo polazilo u istu školu, vrlo rado drugovali s njim, ne samo zbog njegove nadarenosti, nego i zbog njegova uljudnog i lijepog općenja s drugima. Ako je profesor imao kadgod u razredu kojeg brbljavog učenika, trebao je samo, da ga smjesti kraj Dominika. On bi ga odmah stao privikavati na to, da ne brblja za vrijeme učenja i da ne krši ostalih propisa u zavodu.

U toj godini nalazimo u Dominikovu životu zgodu, koja dosiže do junaštva, te se za njegovu mladjahnu dob jedva čini vjerojatna. To se tiče dvoja njegovih suučenika, koji su se žestoko posvadjali. Prepirka je počela s nekoliko uvredljivih riječi, kojima je jedan htio poniziti obitelj svog druga. Jedna je riječ izazvala drugi i naskoro dodje do grubih i porugljivih riječi, a napokon pozove jedan drugoga na borbu s kamenjem. Dominik sazna za svadju, ali kako da je on zapriječi, kad su oba suparnika bila jača i starija od njega. On se trudio, da ih skloni na to,

da odustanu od svoje namjere predstavljajući im, da se osveta protivi zdravom razumu i Božjem zakonu. Pisao je listove jednomu i drugome, grozio im se, da će o svemu obavijestiti profesora i njihove rodjake, ali sve uzalud. Njihovi su duhovi tako bili ogorčeni, da je svaka ljubezna riječ ostajala bez ikakva uspjeha. Osim pogibelji, da se teško ozlijede, uvrijedili bi teško i dragoga Boga. Dominik je zbog toga bio veoma žalosta. Htio je predusresti zlo, ali nije znao kako. No, Bog mu napokon udahne način, kako će to moći učiniti. On ih dočeka poslije škole i čim je mogao na samu s njima da govori, reče im: "Kad ste već tako postojani u svojoj djavolskoj odluci, molim vas, da ipak pristanete na jedan uvjet".

– "Mi ćemo ga prihvatiti – odgovoriše oni – samo ako ne sprečava našu bitku.

– On je hulja – reče jedan od njih.

– A ja ne ću prije mirovati – upadne u riječ drugi – dok ne bude jedan od nas imao razbijenu glavu".

Dominik je drhtao slušajući te grube izraze. Želja da ublaži još veće zlo, ublaži njegov nemir, te im reče:

"Uvjet, koji vam kanim postaviti, ne će zapriječiti borbe."

"Koji je to uvjet?"

"Ja bih vam ga rado saopćio na samom mjestu borbe."

"Ti nas vučeš za nos i tražiš samo to, da nam staviš kakvu zapreku na put."

"Ja ću biti uz vas i ne ću vas smetati. Pristajete li na to?"

"Ti ćeš možda otići, da koga pozoveš?"

"Ja bih to doduše bio dužan učiniti, ali ne ću. Hajdemo, ja ću gledati. Samo držite zadanu riječ."

Oni mu obećaše. Pošli su na gradsku livadu izvan Vrata Suza. Gnjev je obaju protivnika bio tako žestok, da je Savio jedva uz veliku muku mogao zapriječiti, da se nisu već na putu pobili. Kad su došli na odredjeno mjesto, učini Dominik nešto, što ne bi sigurno nitko očekivao. On odredi,

da se oba protivnika postave u izvjesnu udaljenost jedan od drugoga. Svaki je uza se imao pet kamenova. Najednom im Dominik ovako progovori: "Prije nego se pobijete, zahtjevam, da ispunite stavljeni uvjet." Dok je to govorio, izvuče mali križić, koji je nosio na vratu i držeći ga u ruci, reče: – "Hoću da obojica pogledate na ovaj križ, a onda bacite svaki po jedan kamen na mene i izgovorite ove riječi: Isus Krist je umro nevin opraštajući onima, koji su ga raspeli. A ja griješnik hoću da se osvetim svome uvreditelju i da Isusa uvrijedim."

Kad je to rekao, podje onome, koji je bio do skrajnosti ogorčen, klekne pred njega i reče: "Baci prvi kamen u mene, baci najvećega u moju glavu. Ovaj, koji se takvom uvjetu nije ni iz daleka nadao, smete se i reče: "Ne, nipošto! Ja nemam ništa protiv tebe. Ja bih tebe još branio, kad bi ti tko htio štogod na žao učiniti."

Kad je Dominik to čuo, podje k drugome te i njemu reče iste riječi. I ovaj se na to zbuni, te dršćući od uzbudjenja reče, da ne će nikada Dominiku nanijeti nikakvo zlo, jer mu je on prijatelj.

Nato se Dominik uspravi te reče strogim i ganutljivim glasom: "Kako? Vi ste obojica spremni sami sebe izložiti pogibelji, da mene branite, koji sam ipak samo bijedno stvorenje, a niste kadri oprostiti jedan drugome uvredu i tričarije, što ste ih u školi nabacali jedan na drugoga, da spasite svoje duše, koje su otkupljene krvlju božanskoga Spasitelja i po kojoj gazite ovim grijehom." Kad je to izgovorio ušuti, a križ je još uvijek držao visoko u ruci.

Od te velike ljubavi i hrabrosti bili su obojica svladani. "U onaj čas", rekao mi je jedan, "bijah posvema skrušen. Neka ledena jeza prostrujila je mojim tijelom i svim mojim udovima. Osjećao sam se duboko postidjen, što sam tako dobrog prijatelja, kao što je Dominik, prisilio, da je morao posegnuti za krajnim sredstvima, da zapriječi naš bezbožni naum. Budući da sam ga želio barem nečim razveseliti, oprostio sam onome, koji me uvrijedio, a Dominika sam zamolio, da mi kaže kojeg dobrog ispovjednika, da mu ispovijedim svoje grijehe. Kad sam na taj način opet postao njegov prijatelj, izmirio sam se takodjer s

Bogom, kojega sam svojom mržnjom i željom za osvetom, sigurno teško uvrijedio."

Eto primjera, koji zaslužuje, da ga svaki kršćanski mladić nasljeduje, kad vidi, da njegov bližnji snuje osvetu ili kad je sam na bilo koji način od drugih uvrijedjen ili izvrgnut ruglu. Što kod ove zgode još više osvjetljuje čitavo Dominikovo ponašanje i njegovu ljubav, jest to, što je on o svemu tome šutio. Cijela stvar ne bi nikada izišla na javu, da nisu o tome govorila ona dvojica.

Put u školu i natrag, koji je za djecu, što dolaze iz sela u velike gradove, pogibeljan, bijaše za Dominika, pravo vježbanje u krepostima. On se najtočnije držao propisa svojih odgojitelja. Vraćajući se kući, nikada nije gledao ono, što bi moglo biti pogibeljno za kršćanskog dječaka. Kad je vidio, da koji od drugova zaostaje, skače, baca kamenje ili da ide na zabranjena mjesta, on se odmah od njega udaljio. Jednog ga dana pozvali, da podje na šetnju bez dopuštenja. Drugi put opet, da izostane iz škole i da se malo proveseli. No, on im je znao uvijek odrešito odgovoriti. "Najveće veselje - rekao im je - nalazim u ispunjavanju svojih dužnosti. Zato, želite li, da mi budete pravi prijatelji, morate me poticati na točno ispunjavanje dužnosti, a ne nagovarati me na to, da ih zanemarujem." No, ipak je imao nekoliko nesretnih prijatelja, koji su na njega tako dugo navaljivali, dok se nije našao na putu, da zapadne u njihove mreže. Već je odlučio, da će ići s njima i onoga dana izostati iz škole, ali odmah primijeti, da je poslušao zao savjet i osjeti tešku grižnju savjesti. Pozove lukave zavodnike i reče im: "Dragi moji, dužnost me zove u školu, pa ću tamo i poći. Mi činimo ovdje nešto što se ne dopada Bogu ni našim poglavarima. Žao mi je, što sam vas poslušao. Ako još kada dodjete k meni s takvim prijedlogom, ne ćete mi biti više prijatelji. Drugovi rado primiše opomenu svoga prijatelja. Pošli su s njime u školu i nikada ga više nisu pokušali ometati u ispunjavanju njegovih dužnosti.

Koncem školske godine imao je zbog svoje ustrajne marljivosti u učenju, kao jedan od najboljih djaka, prijeći u viši razred. Budući da je

Dominik na početku trećeg razreda bio slaba zdravlja, odlučili su, da će ga u Oratoriju privatno poučavati, da ima više vremena za potrebni mir i počinak.

Budući da se njegovo zdravlje tokom godine barem prividno popravilo, dopustiše mu, da slijedeće godine podje u prvi tečaj niže gimnazije kod velezaslužnog profesora don Matije Piko. On je već prije mnogo puta čuo za lijepe osobine, koje su resile Dominika, pa ga je zato rado primio besplatno u svoju školu, koja je bila na glasu kao najbolja u Turinu. Iz ovog gimnazijalnog razreda znademo mnogo uzornih primjera Dominikova života, koje ćemo spomenuti kod pojedinih okolnosti, s kojima su ti uzor-primjeri u vezi.

1o. P O G L A V L J E

Odluka da bude svet.

Nakon male općenite slike, što smo je podali o Dominikovim latinskim naukama, govorit ćemo o njegovoj velikodušnoj odluci, da postane svet. Jednom zgodom nakom šest mjeseci što je boravio u oratoriju, bila je propovijed o načinu, kako je moguće na laki način postati svet. Propovjednik je iznio tri točke, koje su učinile na Dominikovo srce duboki utisak. "Božja je volja, da svi budemo sveti, svi možemo lako postati sveti; tko se posveti, osigurava si veliku plaću na nebu." Ova je propovijed bila za Dominika poput iskre, koja je raspalila čitavo njegovo srce Božjom ljubavlju. On nije nekoliko dana nikome ništa o tome govorio, samo nije bio onako veseo, kao prije. To su primijetili njegovi drugovi, a takodjer i ja. Misleći, da njegovo neraspoloženje dolazi od bolesti, upitao sam ga, da li ga što boli. "Ne osjećam ni najmanje boli," odgovori mi on. "Ja osjećam nešto dobro." -"Što hoćeš time reći?" - "Htio sam reći, da osjećam u sebi želju i poticaj da budem svet. Ja nisam nikada mislio, da je tako lako postati svet. No, budući da sam sada to čuo, da se svetost duše može sasvim lijepo spojiti s veseljem, ja hoću i bezuvjetno moram postati svet. Kažite mi, što moram činiti, da već jednom započnem!"

Pohvalio sam njegovu odluku, ali sam ga i opomenuo, da se ne smije uznemirivati, jer ako je srce uzbudjeno, ne može se čuti glas Božji. Kao prvi uvjet spomenuo sam mu, da mora biti uvijek umjereno veseo, zatim da mora postojano i savjesno vršiti sve svoje dužnosti kao kršćanin i kao djak i, napokon, da nikada ne propusti sudjelovati u igrama svojih drugova.

Jednoga mu dana saopćim, da mu želim darovati jedan dar po njegovu ukusu, zato neka si štogod izabere. "Dar je, koji želim" - odgovori odmah - "naputak, kako bih mogao postati svet. Ja se želim sasvim i jedino dragome Bogu darovati. Osjećam u sebi žarku želju, da se posvetim i ako ne

postanem svet, ne ću biti ništa. Bog to hoće i ja moram biti svet."

Jednom izvanrednom zgodom, htio je ravnatelj zavoda iskazati svojim pitomcima poseban znak svoje naklonosti. U tu je svrhu svakome stavio na volju, neka na komadiću papira zamoli nešto takva, što će mu moći ispuniti. Svatko može misliti, kakvih su čudnih i smiješnih želja iznijeli neki pitomci. Dominik uzme komadić papira i napiše ove riječi: "Ja želim, da spasite svoju dušu i da me učinite svetim."

Kad su jednom tumačili smisao nekih krsnih imena, zapitao je ravnatelj Dominika, što znači njegovo ime. On mu odgovori: "Domenico (Dominik) znači: Gospodnji. Vidite, da imam pravo, kad vas molim da od mene učinite sveca. I moje ime kazuje, da pripadam Gospodinu. Ja dakle moram i hoću, da sasvim pripadnem Gospodinu. Hoću da budem svet. Dok to ne budem, bit ću nesretan."

Njegova velika želja, da bude svet, nije proizlazila iz toga, što možda nije provodio svet život, već ju je izražavao zbog toga, što je htio vršiti strogu pokoru i čitave satove provoditi u molitvi, što mu je njegov ravnatelj zabranio, jer se ove vježbe nisu slagale s njegovom dobi, zdravljem, ni s njegovim dužnostima.

11. P O G L A V L J E

Dominikova revnost za spas duša.

Prvo, što mu je bilo preporučeno kao sredstvo da postane svet, bilo je: pridobivati duše za Boga. Nema naime ništa svetije na ovome svijetu, nego sudjelovati u spasavanju neumrlih duša, koje je Isus otkupio prolivši svoju dragocjenu krv do posljednje kapi. Dominik je dobro shvatio važnost ovoga djelovanja i više puta su ga čuli, gdje govori: "O, da mogu sve svoje drugove pridobiti za Boga, kako bih bio sretan!" On nije propustio nijedne zgode, da ne dade dobar primjer, dobar savjet ili da ne opomene onoga, koji bi štogod učinio ili rekao protiv Božje zapovijedi. Što mu je pak ulijevalo najviše gorčine i mnogo škodilo njegovu zdravlju, bila je kletva ili nedostojno izgovaranje Božjega imena. Kad je na ulici ili gdje drugdje čuo koju kletvu, prignuo je žalosno glavu i pobožno izgovorio: "Hvaljen Isus!" Kad je jednom prolazio preko glavnog trga, vidio ga je jedan izmedju njegovih drugova, kako je skinuo šešir i tiho izgovorio nekoliko riječi. "Što radiš? - upita ga drug. Što to govoriš?" "Nisi li čuo - odgovori mu Dominik - kako je tamo kočijaš nedostojno izgovorio ime Božje. Kad bi to štogod koristilo, pošao bih k njemu, pa bih ga opomenuo. Ali se bojim, da bi onda on još strašnije kleo, zato sam skinuo šešir, te sam rekao: Hvaljen Isus! Ovo činim zato, da bar donekle nadoknadim obeščašćenje imena Božjega." Drug se divio tom njegovom ponašanju i dobrom srcu Dominikovu, te još uvijek pripovijeda taj doživljaj na pohvalu svog prijatelja i na duhovno dobroj svojih drugova.

Na povratku iz škole čuo je jednom Dominik, kako je neki već postariji čovjek izlanuo strašnu kletvu. Kad je on čuo tu psovku, sav se preneražio, te je tiho u srcu stao slaviti Boga. Tom zgodom učinio je takodjer nešto, čemu se mora svatko diviti. On se naime posve skromno približi psovaču, te ga zapita, bi li mu mogao pokazati put u

oratorij. Na pogled Dominikova andjeoskog lica, pusti psovača srditost te mu ljubezno odgovori: "Dragi moj mali, nažalost ja ti toga ne znam. Ne mogu ti kazati."

- "Ako toga ne znate, dopustite, da vas nešto drugo zamolim."

- "Kaži slobodno, što želiš!"

Dominik mu se primakne te mu posve tiho, tako da drugi nisu čuli, šapne:

- "Molim vas, kad ste srditi, nemojte izgovarati ime Božje, nego radije izgovarajte kakve druge riječi."

- "Imaš pravo, mali" - reče mu ovaj posve iznenadjen, "imaš pravo. To je luda navika i ja ću nastojati, da je odstranim."

Jednog se dana upravo pred kućnim vratima prepirao neki devetgodišnji dječak sa svojim drugom i pri tom u svadji bez potrebe izustio sveto ime našeg Spasitelja. Premda je Dominika zbog pogrde, nanesene svetom imenu Isusovu, obuzela sveta srdžba, ipak se nastojao svladati. Stane medju svadljivce, da ih umiri, a zatim reče onome, koji je tako nevrijedno izustio Spasiteljevo ime: "Dodji sa mnom i ne će ti biti krivo!" Njegova ljubežljivost skloni dječaka, te je pošao za njim. Dominik ga prihvati za ruku i odvede u crkvu pred oltar. Tu mu reče, neka klekne, a onda nadoda: "Moli dragog Spasitelja, neka ti oprosti, jer si povrijedio čast njegova svetog imena. Budući da dječak još nije znao moliti pokajanje, Dominik mu pomogne, da se pokaje, a onda mu reče: "Ponovi za mnom ove riječi, da od dragoga Spasitelja izmoliš oproštenje, što si ga uvrijedio: Hvaljen Isus Krist, hvaljeno budi njegovo sveto ime!"

Za čitanje je izabirao najradije životopise onih svetaca, koji su na osobiti način radili oko spasavanja duša. Vrlo je rado govorio o misionarima, koji u dalekim zemljama rade uz velike poteškoće oko spasavanja duša. Budući da im nije mogao poslati nikakve milostinje, molio je svakog dana za njih neke molitve, te je najmanje jednom na mjesec prikazao za njih sv. pričest.

Više puta sam ga čuo, kako je uskliknuo: "Koliko duša u Engleskoj čeka našu pomoć. O, da sam već velik i za to sposoban, odmah bih pohrlio tamo i sve

pridobio za Gospodina, propovijedima i dobrim primjerom." Više je puta žalio u sebi, a često i govorio o tome sa svojim drugovima, kako mnogi imaju vrlo malo gorljivosti, za poučavanje djece u istinama svete vjere. "Čim postanem klerik, odmah ću poći u Mondonio, tamo ću skupljati djecu, tumačiti im katekizam, pripovijedati im lijepe primjere, te ih sve učiniti pobožnima. Koliko će se siromašne djece možda zauvijek pogubiti, jer je nitko ne poučava u svetoj vjeri." Svoje je riječi potvrdjivao djelima, jer je, koliko mu je to dob i izobrazba dopuštala, poučavao s veseljem u oratorijskoj crkvi, katekizam. Ako je kada naišao na koga, koji je bio u vjerskim stvarima posve nepoučen, poučavao ga je svaki dan kroz čitav tjedan u koji mu drago sat dana. Jedina mu je pritom nakana bila, da govori o duhovnim stvarima i da dokaže, kako je za svakoga važno, da spasi svoju dušu.

Kad je jednom za vrijeme odmora pripovijedao svojim drugovima neki primjer, htio ga je jedan dječak, u zloj nakani prekinuti u pripovijedanju te povikne: "Pa čemu to sada?" - "Čemu to?" upita Dominik. Zar ti ne znaš da su duše mojih drugova otkupljene krvlju Kristovom? Zar ne znaš, da smo svi mi braća i da kao takva moramo ljubiti duše jedan drugoga? Nadalje preporučuje nam Bog, da si medjusobno pomažemo spasiti duše. Ako mi napokon uspije spasiti koju dušu, to sam i svoj vlastiti spas bolje osigurao."

Dapače, i u kratko vrijeme praznika, što ih je provodio u kući svog oca, pokazala se njegova revnost za spas duša. Svaku sličicu, svaku medaljicu, svaki križić ili molitvenik, ukratko sve, što je god u školi dobio za nagradu, spremio je i čuvao do konca školske godine. Prije nego je ostavio oratorij, običavao je još i svoje poglavare zamoliti za slične stvari, da mogne, kako se sam izrazio, pripraviti kod kuće veselje svojim malim drugovima u igri.

Jedva je prispio kući, već ga opkoliše djeca, veća i manja, koja su se sva veselila, što se mogu s Dominikom zabavljati. On im je onda u zgodno vrijeme porazdijelio svoje darove, te ih tako privukao na pažljivost kod pitanja iz katekizma

o njihovim dužnostima.

Čuo sam za jedan slučaj, kod kojega je on potrošio mnogo vremena, da pouči jednog druga. "Kad se naučiš prekrižiti" - reče mu Dominik - "poklonit ću ti krasnu medaljicu i preporučit ću te jednom svećeniku, koji će ti pokloniti jednu lijepu knjigu. Ali ja bih htio, da ti to dobro znadeš, da svoju desnu ruku kod izgovaranja riječi staviš najprije na čelo, onda na prsa, zatim na lijevo i napokon na desno rame. Po tom sklopi ruke i reci: Amen." On je vrlo pazio na to, da se znak sv. križa, znak našega spasenja, čini pravo i točno. Više se puta u njihovoj prisutnosti križao, te i druge poticao na to, da to čine.

Nije se zadovoljavao samo time, da sam vrši točno svoje dužnosti, već se brinuo i za svoja dva mladja brata. Učio ih je čitati i pisati, poučavao ih je u katekizmu i molio je s njima jutarnju i večernju molitvu. Ujutro ih je vodio u crkvu, pružio im svete vode i učio ih da se križaju. Mjesto da ovdje ili ondje potrati svoje vrijeme, ostao je kod svojih roditelja, te je njima i svojim vršnjacima, koji su ga rado slušali, pripovijedao razne primjere. Presveti Sakramenat posjećivao je i o praznicima svakog dana po dva puta. Bio je osobito veseo, kad je uspio skloniti i kojega svog druga, da ga kod pohoda presvetom Sakramentu prati u crkvu.

Čovjek mora doista priznati, da on nije propustio nijedne prilike, a da ne učini koje dobro djelo, da ne dade dobar savjet, kad je posrijedi spas duša.

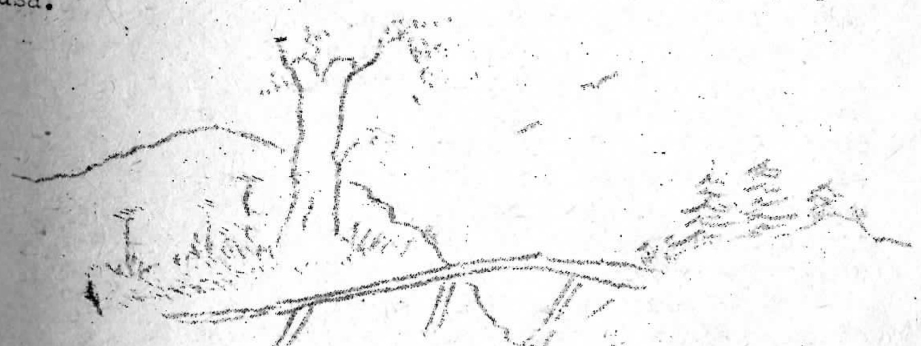

12. P O G L A V L J E

Neke zgode.- Dominikova ljubežljivost u općenju s vršnjacima.

isao, da pridobiva duše za Boga, svuda ga je pratila. Za vrijeme odmora bio je on duša igre, ali sve što je učinio i rekao, smjeralo je na ćudoredni napredak i vlastiti i drugih. Uvijek je točno izvršavao pravila pristojnosti, koja zabranjuju prekidati drugoga u govoru. Ako su pak drugovi šutjeli, znao je on odmah iznijeti neka prijeporna pitanja iz povijesti ili koju teškoću u rješavanju matematičkih zadataka.

Uza to je uvijek imao pri ruci mnogo pričica, zbog kojih su svi vrlo rado s njime drugovali. Ako se kada dogodilo, da je koji izrazio svoje negodovanje, on je odmah iznio kakvu šalu, kakvu veselu priču ili što drugo, što je izazvalo veselje, zapriječilo nezadovoljstvo i vrijedjanje Boga medju drugovima. Njegova vesela ćud i živahnost učiniše da se ga zavoljeli i oni drugovi, koji inače nisu mnogo marili za pobožnost. Svi su se smatrali sretnima, što mogu s njime općiti i svaki je njegove savjete i opomene uzimao za dobro.

Jednoga se dana htjede jedan od njegovih drugova zakrabuljiti, a to se Dominiku nije svidjelo. "Bi li ti bilo drago" - upita ga on - "kad bi ti zaista tako izgledao, kako si se obukao, s dva roga na čelu i s dugim nosom i u pokladnom odijelu?"

- "Nipošto!" - odgovori ovaj.

- "Dakle?" - odvrati Dominik, "kad ne želiš biti takav, zašto se sad hoćeš takav prikazivati i preinačivati svoj lijepi oblik lica, koji ti je Bog dao?"

Za vrijeme odmora, dok su se djeca igrala na dvorištu, dodje medju njih neki nepoznati čovjek. Taj čovjek stane razgovarati s jednim od dječaka. Razgovarajući s njime govorio je tako glasno, da su ga mogli razumjeti i oni, koji su stajali postrance. Da primami dječake, pripovije-

dao je ovaj zlikovac najprije kojekakve šale, kojima je prisutne natjerao u smijeh. Naskoro ga opkole dječaci i stanu ga u napetoj radoznalosti slušati. Kad je vidio, da su ga oni okružili, svrati svoj razgovor na vjerske stvari. Po običaju takvih ljudi, stade i ovaj nabacivati kojekakve lude prigovore, izrugivati se najsvetijim stvarima i napadati svećenstvo. Nekoji od prisutnih dječaka nisu mogli slušati ove pogrde, ali jer se nisu usudili protusloviti, udaljiše se. Ipak ih je još mnogo ostalo, te su u svojoj neopreznosti i dalje slušali stranca. Slučajno je tad i Dominik pristupio toj grupi. Čim je razabrao o čemu je riječ, prezre svaki ljudski strah i dovikne drugovima: "Podjimo odavdje i ostavimo ovoga nesretnika. On hoće da nam ugrabi naše duše." Drugovi odmah poslušaju svog ljubaznog druga pa se svi bez oklijevanja udalje od ovog glasnika sotone. Kad je tudjinac vidio, da su ga svi ostavili, ode pokunjen odanle i nisu ga više nikada vidjeli.

Drugom su se zgodom htjeli neki poći okupati, što je svagdje pogibeljno, a napose u okolici Turina, gdje bez obzira na ćudoredne pogibelji, imade vrlo dubokih i brzih voda, u kojima je već mnogo djece zaglavilo zbog svoje neopreznosti. Dominik je primijetio njihovu nakanu, te ih je htio pripovijedanjem svakojakih novosti zadržati. Kad je pak vidio, da oni pod svaku cijenu hoće izvršiti svoj naum, reče odlučno: "Ne, ja ne ću da vi idete!"

- "Ta mi ne činimo nikakovo zlo!"

- "Vi ste neposlušni poglavarima i izlažete se opasnosti, da koga zavedete na zlo, a mogli biste se i utopiti. I onda još govorite da u tome nema nikakva zla."

- "Mi ne možemo više podnositi toliku vrućinu, moramo se malo rashladiti."

- "Ako ne možete podnositi vrućinu ovoga svijeta, kako ćete onda moći podnositi vrućinu u paklu, koju zaslužujete?"

Ove su riječi proizvele namjeravani učinak. Dominikovi se drugovi nisu išli kupati, već su se dalje s njime igrali, te su običajni sat pošli u crkvu, da prisustvuju službi Božjoj.

Neki od pitomaca u oratoriju, koji su od srca željeli dobro svojim drugovima, udružiše se u neku vrstu društva s namjerom, da lakoumne svrate na bolji put. Dominik je takodjer bio u tom udruženju, te je bio jedan od najgorljivijih članova. Kad je dobio kakvu poslasticu, koju jabuku, sličicu, križić ili što slično, spremio je i čuvao za spomenutu svrhu.

- "Tko hoće ovo? Tko hoće ovo?" - zavikhuo bi, kad mu se pružila prilika.

- Ja, ja, ja ...! vikali su svi i potrčali k njemu.

- "Čekajte, čekajte," reče on. - "To ću dati onome, koji mi najbolje odgovori na jedno pitanje iz katekizma."

Pitanje je pak postavljao samo lakoumnijima, pa ako su mu barem na po odgovorili, dao im je onaj mali dar.

Druge je opet pridobivao na drugi način. Pristupio bi k njima i nagovorio, da se malo prošeću s njime. Dao im je prigodu, da mu štogod pripovijedaju, a znao se takodjer i s njima igrati. Katkada si ga mogao vidjeti kao Herkula s buzdovanom u ruci i s velikim štapom na ledjima, u takozvanoj igri "žaba", kako je sav bio zaokupljen igrom tako, da se činilo, kao da ni na što drugo ne misli. Iznenada je pak znao prekinuti igru i reći svojem sudrugu u igri: "Hoćeš li, da idemo zajedno u subotu na sv. ispovijed?" Budući da je subota bila još daleko, drug bi mu, da mogne nastaviti s njime igru i da mu ispuni želju, odmah obećao ono, što je on tražio. To je Dominiku bilo dosta i igra se nastavila. Ali Dominik nije zaboravio na to obećanje. Svakom mu je zgodom dozivao u pamet i nastojao ovda onda pripravit ga na dobru ispovijed. Kad je pak došla subota, pratio ga je u crkvu i ispovijedio se prije njega. Često mu je još preporučio dobrotu ispovjednikovu i s njim je zajedno obavljao zahvalu. Ovakvi mali uspjesi, koje je češće postizao, pripravljali su mu veliku utjehu, a njegovim su drugovima mnogo koristili, jer se mnogo puta dogodilo, da neki nisu imali nikakve koristi od ispovijedi, dok su ipak bili pristupačni za Dominikove opomene.

Katkada se dogodilo da se koji, kad je došla subota, nije nigdje pojavio, premda je cijeli tjedan obećavao. Kad ga je Dominik kasnije susreo, rekao je šaljivo: "Ej ti nevaljalče! Ovaj si me puta prevario."

- "Ali, čuj" - odgovori mu drug - "ovaj puta nisam bio pripravan, pa nisam mogao doći."

- "Siromah" - odvrati Dominik - "zar ne vidiš, da te djavao dobio u svoje zamke, jer si sada još manje spreman i vidim da si posve žalostan. Idi i pokušaj se jedamput dobro ispovijediti. Vidjet ćeš, kako će ti radost ispuniti srce."

Ako se takav poslije ispovijedio, vratio bi se obično sav sretan natrag k Dominiku, te mu ganut rekao: "Istina je, što si rekao, ja se zaista osjećam sretan. Ubuduće ću ići češće na sv. ispovijed."

U zavodu gdje ima mnogo pitomaca, ima uvijek i takvih, koje drugi izbjegavaju, bilo poradi neugladjenosti ili neukosti ili lošeg odgoja, bilo poradi njihova neprivlačivog ponašanja. Ovakvi moraju osjećati svu gorčinu zapuštenog srca baš onda, kad bi im prijateljska utjeha bila najpotrebnija.

Takvi pitomci bijahu Dominikovi prijatelji. S njima se on družio, zabavljao ih lijepih razgovorima i davao im dobre savjete. Stoga se mnogo puta dogodilo, da su dječaci, koji su odlučili pustiti uzde svojim zlim strastima, obodreni ljubežljivim Dominikovim riječima, poprimili opet smisao za dobro.

Zbog njegove ljubežljivosti svi su željeli, da ih u bolesti Dominik dvori, napose oni, koje su tištile i druge nevolje, našli su slatku utjehu, te je neprestano mogao iskazivati usluge ljubavi svome bližnjemu i povećavati si zasluge pred Bogom.

13. P O G L A V L J E

Duh molitve.- Pobožnost prema Blaženoj Djevici - Marijin mjesec.

Medju darovima, kojima ga je Bog obdario, najizvrsnija je bila gorljivost u molitvi. Njegov je duh bio tako navikao općiti s Bogom, da je na svakom mjestu, čak i sred najbučnijih igara, držao u sabranosti svoje misli i da je u pobožnim željama dizao k Bogu svoje srce. Kad je obavljao zajedničku molitvu, izgledao je kao andjeo. Tijelo mu je bilo nepomično, držanje pobožno, nikamo se nije naslanjao. Kad je tako klečao, vedra lica, malo pognute glave i poniknutih očiju, mogao bi ga čovjek doista nazvati drugim sv. Alojzijem.

Dosta je bilo vidjeti ga i čovjek je odmah bio time potaknut na pobožnost. Godine 1854. bio je grof Kajs imenovan predsjednikom društva sv. Alojzija, koje je bilo osnovano u Oratoriju. Kad je grof prvi puta prisustvovao našim crkvenim pobožnostima, vidio je jednog dječaka, koji je tako pobožno molio, te mu se divio. Kad je pobožnost svršila, želio je saznati čije je to dijete bilo. Tko je to drugi mogao biti nego Dominik.

I sam je njegov odmor bio gotovo uvijek razdijeljen u dvoje. Jedan je dio većinom upotrebio za pobožno čitanje ili je išao s kojim suučenikom u crkvu, da se pomoli ili za duše u čistilištu ili na čast Blažene Djevice Marije.

Pobožnost prema Blaženoj Djevici Mariji bila je u Dominika vrlo velika. Njoj se u čast svakog dana u nečem svladao. Osobama drugog spola nije nikada gledao u lice. Kad je išao u školu, nikada nije svojim očima dopuštao, da mu lutaju naokolo. Katkada je išao na javne priredbe, koje su njegovi drugovi promatrali tolikom radoznalošću, da nisu ni znali za same sebe. Ako su kada Dominika zapitali, da li mu se štogod odobito dopalo, znao bi reći, da se ne sjeća. Jednom se neki dječak naljutio na ovaj odgovor, te ga ukorio slijedećim riječima:

- "Pa što ćeš onda raditi s očima, ako se ne služiš njima, da gledaš?"

- "Ja ću svoje oči upotrebiti" - odgovori mu Dominik, da promatram lice naše nebeske majke Marije, kad jednom dodjem u nebo, da je tamo posjetim, ako me Bog nadje vrijednim ove milosti."

Osobitu je pobožnost gajio prema prečistom Srcu Marijinu. Uvije, kad god je išao u crkvu, kleknuo je pred njezin oltar i molio je, da mu isprosi milost te uzmogne sačuvati svoje srce čisto od svih nečistih napasti. "Marijo" - govorio je - "ja želim uvijek ostati tvoje dijete. Daj mi milost, da radije umrem, nego da samo jedan grijeh učinim protiv svete čistoće.

Svakog je petka za vrijeme odmora otišao s drugovima u crkvu, da tamo izmoli krunicu sedam žalosti Blažene Djevice Marije ili barem litanije Majke Božje. Bio je ne samo sav prožet pobožnošću prema Blaženoj Djevici Mariji, nego se takodjer jako veselio, ako je mogao kojega izmedju drugova nagovoriti da obavi kakvu pobožnost na čast nebeske Majke Marije.

Jedne subote pozove svog suučenika, da podje s njim u crkvu, da izmole večernju presvjete Djevice. No, ovaj se usprotivio i rekao, da mu je hladno za ruke. Dominik odmah skine svoje rukavice i dade mu ih, te obojica odoše u crkvu. Drugi je puta opet skinuo svoju kabanicu i posudi je drugome, da radije podje zajedno s njime u crkvu. Tko da se ne divi od čudjenja nad tako velikodušnim djelima te duboke pobožnosti!

U nijedno se vrijeme nije Dominik iskazao velikodušnijim, nego u mjesecu svibnju. On se dogovorio s nekima, da će svakog dana obaviti posebnu pobožnost osim one, što se obavlja javno u crkvi. Uz to je sabrao nekoliko primjera, koje je s velikim veseljem pripovijedao, da druge potakne na štovanje Blažene Djevice Marije. Često je o tom govorio u slobodno vrijeme. Sve je nagovarao, da u tom mjesecu obave sv. ispovijed i da pristupe k stolu Gospodnjem, a sam je prednjačio najljepšim primjerom. Svakog je dana pristupao k sv. pričesti tolikom sabranošću, da se veća ne može poželjeti.

Jedna nam osobita zgoda pokazuje, kako je njegova pobožnost prema Mariji bila srdačna. Učenici

one spavaonice, u kojoj je on spavao, odlučili su, da će na svoj trošak dati načiniti krasan oltarić. Ovim su pobožnim djelom htjeli na što dostojniji način završiti mjesec svibanj. Dominik se mnogo trudio, da se ostvari ovaj naum, ali kad dodje jednom medju svoje drugove, reče im: "Ah, ja sam u neprilici. Za tu stvar treba novaca, a ja nemam ni prebijene pare. Ali ipak - doda brzo - moram i ja na svaki način nešto pridonijeti." Zatim uzme knjigu, koju je dobio, kao nagradu, te izmolivši dozvolu od svojih poglavara, vrati se sav radostan i reče: "Drugovi, eto sad mogu i ja nešto pridonijeti za slavu Marijinu. Evo vam ova knjiga i prodajte je što bolje možete, to će biti moj dar." Kad su to drugovi vidjeli, bijahu ganuti, te stanu i oni isto tako davati knjige i druge stvari. Od svega toga priredili su onda malu lutriju, a prihod su upotrebili za troškove.

Kad je oltarić bio gotov, željeli su pitomci proslaviti svoj blagdan što svečanije. U tu je svrhu svaki darovao, koliko je najviše mogao. Budući da prije nisu mogli pripraviti za svečanost sve, što je trebalo, morali su raditi i one noći prije blagdana. "Ja ću - reče Dominik odmah - rado raditi cijelu noć". No, njegovi su ga drugovi stali nagovarati da ide spavati, jer je nedavno bio nešto bolestan, ali on ih nije htio poslušati. Podje istom na zapovijed poglavara, a prije nego je zaspao, reče jednome od drugova: Čim bude gotovo, odmah me probudi, da budem prvi, koji će vidjeti nakićen oltar u čast drage Majke.

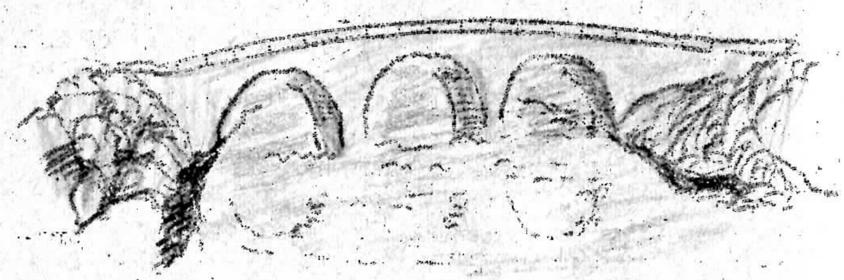

14. P O G L A V L J E

Dominik često prima sv. sakrament pokore i svete pričesti.

skustvo uči, da je najjača potpora kreposti sv. ispovijed i sv. pričest. Nadjite mi dijete, koje često prima ove sakramente i vidjet ćete, da će ono već u mladosti dozreti do muževne dobi, a ako se Bogu svidi, takodjer i do staračke dobi i provodit će uvijek uzoran kršćanski život. Takav će svima, koji ga poznaju, biti uvijek uzorom. O, kamo sreće, kad bi sva mladež shvatila ovo načelo te se po njemu ravnala. Kamo sreće kad bi ga razumjeli svi oni, koji se bave odgojem mladeži i da je njime zadahnu.

Prije nego je Dominik došao u Oratorij, pristupao je k ovim sakramentima najprije samo jednom na mjesec, kao što je tada bio običaj u školama. Poslije je to činio mnogo češće. Jednog je dana čuo s propovijedaonice ovo: "Mladići, želite li ustrajati na putu, koji vodi u nebo, latite se ovog trojeg: Pristupajte često k sv. ispovijedi, primajte često sv. pričest i izaberite si ispovjednika, kojemu se usudjujete otvoriti svoje srce i ne mijenjajte ga bez nužde." Dominik je shvatio važnost ovih savjeta.

On je odmah odabrao ispovjednika, kojega je zadržao cijelo vrijeme, što ga je proveo medju nama. Da ovaj mogne stvoriti pravi sud o stanju njegove savjesti, obavio je općenitu ispovijed. On počne svakih četrnaest dana, a poslije svakih sedam dana, obavljati sv. ispovijed i pristupati k stolu Gospodnjem. Kad je ispovjednik vidio, kako njegovo duhovno dijete napreduje, savjetovao mu je, da se pričešćuje tri puta na tjedan, a na koncu godine, dopusti mu, da se pričesti svakog dana.

Katkada je bio uznemiren z og ispraznih duševnih sumnji, te se htio ispovijedati svaka četiri dana, a i češće. No, njegov mu duhovni vodja to zabrani, te mu pod poslušnost naloži, da se ispovijeda samo jednom na tjedan. Dominik je imao u njega neograničeno pouzdanje. Da, on je pače i izvan zapovijedi

s istom djetinjom prostodušnošću govorio o stvarima svoje savjesti. Neki su mu savjetovali, da katkada promijeni ispovjednika, ali on nije htio o tom ni čuti nego im je odgovorio: "Ispovjednik je liječnik duše. Liječnik se pak ne običava mijenjati osim zbog nedostatnog pouzdanja ili ako je bolest već oduzela svaku nadu. Ja se ne nalazim u takvim okolnostima. Ja imam potpuno pouzdanje u njega, a on se očinskom dobrohotnošću brine za dobro moje duše. Osim toga ne nalazim u sebi posebnih bolesti, kojih on ne bi mogao izliječiti. Ipak mu je katkada savjetovao njegov redoviti duhovni vodja, neka se ispovijedi kod drugoga, osobito za vrijeme duhovnih vježbi, a Dominik je spremno poslušao bez i najmanjeg prigovora.

Dominik je bio zadovoljan. "Ako osjećam u srcu kada kakvu bol, odmah idem svom ispovjedniku, koji mi daje savjet prema Božjoj volji, jer je Isus rekao, da je glas ispovjednika za nas glas Božji. Ako pak hoću kada što osobita i velika zadobiti, tad primim svetu Hostiju u kojoj se nalazi Tijelo, koje je za nas predano. To je ono isto Tijelo, ona ista Krv, ista duša i isto Božanstvo, koje je Isus žrtvovao za nas svojem nebeskome Ocu na drvetu križa. Što mi dakle nedostaje, da budem sretan? Ništa na ovom svijetu. Nedostaje mi samo to, da gledam nesakrivena Onoga, kojega sada gledam očima vjere i kojemu se klanjam na oltaru."

U ovakvim je mislima provodio Dominik doista sretan i zadovoljan život. Iz njih je proistjecala ona vesela ćud i ona nebeska vedrina, koja se očitovala u svim njegovim djelima. Nemojmo misliti, da on nije bio uvjeren u važnosti onoga, što je činio, i da njegovo vladanje nije bilo tako kršćanski prožeto, kao što se dolikuje onima, koji žele često pristupati sv. pričesti. Njegovo je naime ponašanje u svakom pogledu bilo pohvalno. Ja sam molio njegove suučenike, da mi kažu, da li su u tri godine, što ih je on medju nama proboravio, primijetili, da bi kada trebalo na Dominiku ispraviti koju pogrešku ili da bi mu nedostajala koja krepost. Svi su izjavili jednoglasno, da nisu na njemu vidjeli nijedne pogreške koju bi trebalo ispraviti niti su opazili, da bi mu trebalo pribavljati kakvu krepost.

Njegova je priprava za sv. pričest bila pobožna i sabrana. Navečer prije sv. pričesti, prije nego je legao, izmolio je uvijek jednu molitvu, koju je ovako završavao: "Budi svaki čas hvaljen i slavljen presveti Oltarski Sakramenat." Slijedećeg se jutra uvijek dovoljno pripravljao. Zahvalu pak nije mogao nikako svršiti. Ako ga nisu pozvali, obično je tada zaboravio i na doručak i na odmor, a kadikad i na školu. Zadubio se u molitvu ili bolje u razmišljanje o Božanskoj dobroti, koja na tako uzvišeni način čini čovjeka dionikom blaga svega beskrajnog milosrdja.

Za njega je bilo upravo najveće veselje, ako je mogao nekoliko sati provesti pred Isusom u Presvetom Oltarskom Sakramentu. Pohodio ga je najmanje jedamputa na dan, te je i druge pozivao, da mu se pridruže. Molitva, koju je osobitom ljubavlju molio, bijaše krunica na čast presvetom Srcu Isusovu, da mu nadoknadi za uvrede, što mu nanose krivovjerci, bezvjerci i mlaki kršćani.

Da iz svojih sv. pričesti ubere što više ploda i da mu one budu poticalo, da se uvijek pričešćuje sa što većom gorljivošću, odredio si je svaki dan posebnu nakanu. Ovdje ćemo navesti nakane, po kojima je on razdijelio svoje sv. pričesti za svaki dan u tjednu:

Nedjelja: na čast Presvetom Trojstvu.
Ponedeljak: za svoje duhovne i tjelesne dobročinitelje.
Utorak: na čast sv. Dominika i mog andjela čuvara.
Srijeda: Žalosnoj Majci Božjoj za obraćenje grešnika.
Četvrtak: za vjerne duše u čistilištu
Petak: na čast muke Gospodina Isusa Krista.
Subota: na čast preblaženoj Djevici Mariji, da zadobijem njezinu zaštitu za život i u času smrti.

S veseljem je prisustvovao svim pobožnostima, koje su se odnosile na presveti Oltarski Sakramenat. Ako je sreo svećenika, dok je nosio sv. popudbinu bolesniku, odmah je kleknuo, nalazio se gdje mu drago, i ako mu je vrijeme dopuštalo, pra-

tio ga je do bolesnika. Jednog je dana jako padala kiša , te su ulice dakako bile blatne. Dominik sastane svećenika s Přesvetim. Budući da nigdje nije bilo suhoda mjesta, klekne u blato. Jedan ga drug zbog toga prekori, jer da tobože nije potrebno tako prljati odijelo i da Bog takvo što od nas ne traži. Dominik mu prostodušno odgovori: "Koljena i odijelo pripadaju sasvim dragome Bogu, zato moraju u tu svrhu služiti, da Njemu iskazuju čast i slavu. Kad prolazim kraj Njega ne samo da bih u blato kleknuo, nego bih se i u vatru bacio, jer bih time postao dionikom one beskrajne vatre ljubavi, koja Ga je sklonula, da je ustanovio ovaj uzvišeni Sakramenat."

Jednog dana opazi, kako neki vojnik stoji, dok je svećenik nosio Presveti Sakrament. Budući da se nije usudio kazati mu da klekne, izvadi iz džepa svoj rupčić, rasprostre ga po zaprljanom tlu i namigne vojniku, neka klekne na njega. Vojnik se u prvi mah smete, ali se onda razabere i pokraj rupčića klekne na golo tlo.

Na Tijelovo ga pošalju s drugovima neka obućen kao klerik služi u župnoj crkvi kod procesije. Pošao je s najvećim veseljem i smatrao je to tako velikom nagradom, da mu nitko ne bi mogao veće udijeliti.

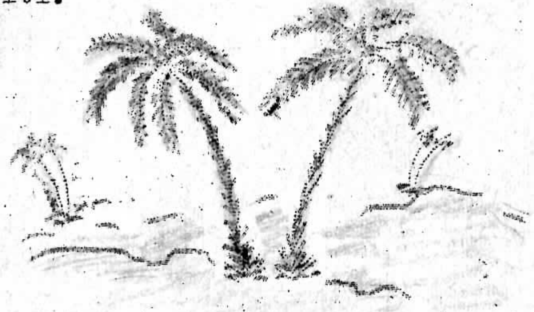

15. P O G L A V L J E

Njegova pokornička djela

Njegova dob, slabašno zdravlje i nevinost života moglo ga je posvema ispričati od pokore. Ali on je znao, da mladić teško može očuvati svoju nevinost bez svladavanja i trapnje. Ova mu je misao toliko olakšavala put trpljenja, te se činilo, da je taj put za njega kao posut ružama. Kad govorim o pokorničkim djelima, ne mislim ovdje na strpljivo podnošenje uvreda i neugodnosti, neprestano mrtvenje i čednu sabranost svih njegovih osjetila za vrijeme molitve, u školi, za vrijeme učenja i za vrijeme odmora. U tom se on neprestano vježbao.

Ovdje govorim samo o onim pokorničkim djelima, kojima je on svoje tijelo na poseban način trapio. U svojoj je gorljivosti odlučio, da će na čast blažene Djevice Marije postiti svake subote o kruhu i vodi, ali mu je ispovjednik to zabranio. Htio je postiti za korizme, ali je to za tjedan dana saznao ravnatelj zavoda, te mu odmah zabrani daljnje održavanje posta. Htio je da barem doručak ispusti, ali ni to mu nije bilo dopušteno, da ne bi već i onako slabo zdravlje sasvim narušio. Što sada da čini? Budući da mu je bilo zabranjeno svladavati se u jelu, stade on svoje tijelo na drugi način trapiti. Stavljao si je u krevet drvlje i opeke, da si tako sam oteža počinak. Htio je nositi pokornički pojas, ali mu je i to bilo zabranjeno. Kad se približavala jesen i zima, nije se htio bolje pokrivati, nego se čak i u siječnju pokrivao isto kao i ljeti. Jednog jutra kad se slabo osjećao, ostane u krevetu. Pohodio ga je ravnatelj, koji odmah primijeti, kako je Dominik pokriven samo jednim tankim pokrivačem.

- "Što to radiš?" - reče mu on. "Zar se hoćeš smrznuti od zime?"

- "Ne" - odgovori Dominik - "ja ne ću umrijeti od zime. Isus je bio u Betlehemskoj štalici i na drvetu križa manje pokriven nego ja."

Nakon toga mu je bilo bezuvjetno zabranjeno svako pokorničko djelo, bilo ono koje mu drago vrste, ako prije ne zamoli za dopuštenje. Premda nerado,

ipak se pokorio ovom nalogu. Jednom sam ga našao sasvim žalosna i on mi reče: "Jao meni siromahu, ja se doista nalazim u opasnosti. Spasitelj kaže, da ne mogu doći u nebo, ako ne činim pokore, a meni je sve zabranjeno činiti pokornička djela. Kamo onda moje nebo?"

– "Pokoru, koju Gospodin od tebe traži" – kažem mu ja – "jest poslušnost. Budi poslušan i to je dosta."

– "Ne biste li mi mogli dopustiti koja druga pokornička djela?"

– "Da, ja ti dopuštam, da nanesene uvrede strpljivo podneseš za pokoru, da vrućinu i zimu, vjetar i kišu, umor i druge nepogode, koje će se dragome Bogu svidjeti, da ti ih pošalje, odano primiš i snosiš."

– "Ali sve ovo čovjek mora i onako podnositi, htio ili ne."

– "Prikaži Bogu ono, što ionako moraš podnositi, pa će to biti za tvoju dušu krepost i zasluga."

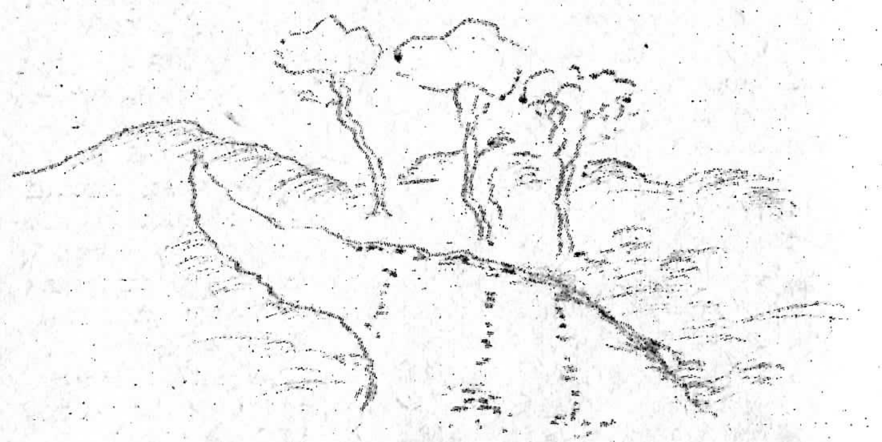

16. P O G L A V L J E

Dominikovo mrtvenje vanjskih osjetila

Ako je Dominika promatrao u njegovom vanjskom ponašanju, činilo mu se kod njega tako naravnim, te bi čovjek odmah rekao, da je on takav bio već stvoren od Boga. Ali tko ga je pobliže poznavao i tko mu je bio odgojitelj, taj može ustvrditi, da je on dotle došao jedino svojim velikim nastojanjem, koje je podupirala milošt Božja.

Njegove su oči bile vrlo živahne te se on morao mnogo truditi, da iz uzdrži u sabranosti. Jednome je prijatelju više puta priznao: "Kad sam odlučio, da uvijek pažljivo čuvam svoje oči, naišao sam ispočetka na velike teškoće, a više puta me je čak i žestoko boljela glava zbog toga."

Opreznost je njegovih pogleda bila tako velika, da se od svih, koji su ga poznavali, nitko ne sjeća, da bi kod njega opazio ma i samo jedan pogled, koji bi bio izvan granica najstrože čednosti. "Oči su" – običavao je govoriti – "dva prozora, kroz koje može ući ono, čemu čovjek dopusti ulaz. Kroz te prozore možemo pustiti ili andjela ili djavla s rogovima, da nam ugrabi dušu."

Jednog se dana dogodilo, da je neki strani dječak donio neke novine u kojima su bile ružne i krivovjerske slike. U tren oka ga okruži četa dječaka, da razgledaju slike, koje bi i Turčinu i poganinu natjerale crvenilo u lice. Dominik je takodjer pristupio, jer je mislio, da se može vidjeti koja sveta slika. Ali kad je pogledao, sav se prenerazio. Sasvim mirko i nasmijano zgrabi novine i razdere ih na sitne komadiće. Njegovi su prijatelji ostali zapanjeni od čuda, te su stali jedan u drugoga gledati, a da nisu izustili nijedne riječi.

Tada im Dominik ovako progovori: "Ah, kolike li zaslijepljenosti. Gospodin nam je dao oči, da njima gledamo ljepote ovoga svijeta, koje je on stvorio, a vi se njima služite, da se divite tako gadnim slikama, koje je izmislila ljudska zloba na štetu naših duša? Zar ste već zaboravili, što se toliko puta

čuli u propovijedi? Spasitelj kaže, da je dosta samo jedan jedini zao pogled, da nam okalja dušu grijehom, a vi napasujete svoje oči na takvim stvarima."

- "Mi promatramo ove slike samo zato, da se nasmijemo" - odvrati jedan.

- "Da, da se nasmijete i time se spremate sa smijehom u pakao. A da li biste se i onda smijali, kad biste bili tako nesretni, te biste morali tamo unutra boraviti?"

- "Ja ne vidim u ovim slikama nikakva tako strašnog zla" - upadne mu jedan u riječ.

- "To gore za tebe", odgovori mu on, "ako gledajući tako ružne slike ne vidiš ništa zla. To je znak da su tvoje oči već navikle gledati takve stvari. No, ova navika vas ne ispričava od grijeha, nego naprotiv još povećava vašu krivnju.

O Jobe, Jobe! Ti si bio starac, ti si bio svetac, bio si pognuto od bolesti, koja te je bacila na smetište, pa si ipak sklopio ugovor sa svojim očima, da im ne ćeš dopustiti niti najmanje slobode s obzirom na nečiste stvari!"

Na ove riječi zašutješe svi i nijedan se nije usudio prigovoriti niti staviti bilo kakvu primjedbu.

Sa susdržavanjem svojih pogleda združio je on veliku suzdržljivost u govoru. Kad je drugi govorio, bilo to opravdano ili ne, prekinuo je on često svoj govor i pustio drugoga da govori. Njegov učitelj i ostali poglavari jednoglasno tvrde, da nikada nisu imali prigode koriti ga niti zbog jedne samo riječi koju bi on progovorio u vrijeme propisano za šutnju, bilo to u učionici, ili u školi, u crkvi ili kod obavljanja ostalih školskih dužnosti ili pobožnosti. Dapače i onda kad ga je tko vrijedjao, znao je on svoj jezik držati na uzdi i umiriti svoju srdžbu.

Jednog je dana upozorio svog druga na neku zlu naviku. Ovaj mjesto da je opomenu sa zahvalnošću primio, raspali se, stane ga vrijedjati pogrdnim riječima, te ga udari šakom i gurne nogom. Savio se mogao lako obraniti, jer je bio stariji i jači od svog napadača, ali se nije htio osvetiti, već se ponio tako, kako to dolikuje ozbiljnom

i svijesnom kršćaninu. Lice mu je doduše oblila rumen srditosti, ali je suspregnuo silu zlovolje, te se zadovoljio time, da mu je rekao: "Ja ti opraštam. Ti si se loše ponio prema meni. Čuvaj se odsada, da i s drugima ovako ne postupaš."

Što da kažem još o mrtvenju ostalih osjetila? Ograničit ću se na to, da u tom pogledu spomenem samo neke zgode. Zimi je mnogo trpio od ozebina na rukama. Ako kad je god osjećao žestoku bol, nije se nikada čulo, da bi se potužio riječju ili kojim znakom. Činilo se čak da se on tome veseli, jer je govorio: "Što su ozebine veće, to bolje za moje zdravlje." - Mislio je naime na duševno zdravlje. Mnogi od njegovih drugova kažu, da je on za ciče zime običavao laganim korakom ići u školu i to iz same želje, da trpi i da čini pokoru, gdje god mu se pružila prilika.

"Ja sam ga često vidio" - tako se izrazio jedan od njegovih suučenika - "kako je usred velike zime ogrebao i probadao iglama i šiljcima od pera svoje ozebine, da ga rane učine što sličnijim njegovu božanskom Učitelju".

U odgojnim se zavodima nadje kadikad i takvih dječaka, koji nisu nikada zadovoljni. Sad se tuže na crkvene obrede, sad na kućni red, sad na noćni počinak, sad opet na hranu, ukratko oni imadu uvijek svačemu da nešto prigovore. Ovakvi su pravi križ za poglavare, jer njihovo nezadovoljstvo može lako prijeći i na druge i tako mogu zavodu nanijeti veliku štetu. Ponašanje Dominikovo bijaše posve protivno ponašanju ovakvih nezadovoljnika.

Iz njegovih usta nije proizašla ni najmanja tužba ni zbog ljetne vrućine niti zbog zimske studeni. Bilo vrijeme lijepo ili ružno, on je bio uvijek jednako veseo. Kod stola je bio uvijek zadovoljan onim, što je dobio. Dapače, on je s čudnom spretnošću znao naći sredstva i prilike za mrtvenje. Kad je drugima bila hrana netečna, ili je bila premalo ili previše kuhano, premalo ili previše izrezano, Dominik je uvijek izjavljivao, da je to baš po njegovu ukusu.

On se običavao zadržati poslije ručka i večere u blagovaonici, da pokupi ostatke kruha, koji su ostali na stolu ili pali na pod, a zgodnom ih je

prilikom poslije pojeo kao fine poslastice. Kad su se drugi tome čudili, nastojao je sakriti svoj smisao za mrtvenje, te je govorio: "Nikad ne stavlja nitko čitavu zemičku u usta i ako je ona već u komadićima, tad je zubima prištedjen posao."

Sve je ostatke od hrane sakupljao i jeo. To pak on nije činio iz želje za jelom, jer je svoj dio obroka znao često podijeliti drugima kod stola. Kad su ga upitali, zašto se toliko muči tim sabiranjem ostataka hrane, koji bi u nekima pobudili odvratnost, odgovorio je on: "Sve štogod imamo na ovome svijetu, dragocjeni je dar Božji, a od svih darova, poslije Božje milosti, hrana je najveći dar Božji, jer nas njome uzdržava u životu. Stoga moramo znati da budemo zahvalni i za najmanji takav dar, na koji moramo savjesno paziti i upotrebljavati ga."

Osobito su mu ugodni bili oni časovi, kad je svojim drugovima čistio odijelo i cipele, kad je bolesnicima mogao iskazivati najsitnije usluge, mesti prostorije i obavljati slične poslove. Običavao je govoriti: "Svatko neka radi što može. Ja ne mogu raditi teške poslove, ali što mogu, to ću i činiti na veću slavu Božju. Nadam se, da će Bog u svojoj beskrajnoj dobroti primiti moje neznatne usluge."

Jesti ono što mu nije godilo i ostaviti ono, što mu je išlo u tek, mrtviti svoj pogled i u običnim stvarima, zadržati se tamo, gdje se osjećao neugodan miris, odreći se svoje volje, potpunom odanošću podnositi sve, što je njegovom tijelu ili duši zadavalo bol, to su bila djela kreposti u kojima se Dominik vježbao svakog dana i možemo kazati, svakog časa svog života.

Ne ću spominjati mnogih drugih činjenica, koje bi možda mnogo pridonijele tome, da nas uvjere, kako je u Dominika bilo mnogo duha pokore, mrtvenja i ljubavi prema bližnjemu u svim prigodama života, te kako je njegova krepost bila domišljata, kad se radilo o tome, da se okoristi malenim i većim prigodama, i da naoko neznatne stvari upotrebi za to, da se posveti i da si uveća zasluge pred Gospodinom.

17. P O G L A V L J E

Družba Bezgrešnog Začeća Bl.Dj.Marije.

Cijeli se Dominikov život može nazvati neprestanom pobožnošću prema Blaženoj Djevici Mariji. On nije propustio nijedne zgode, a da ne prinese svojoj nebeskoj Majci kakav poklon. Godine 1854. proglasio je vrhovni poglavar sv. Crkve Bezgrešno Začeće Blažene Djevice Marije članom sv. vjere. Savio je vruće želio, da u nama ostane trajan i živi spomen na ove uzvišene i časne nazive, što ih je sv. Crkva dala nebeskoj Kraljici.

"Ja bih želio" - reče on - "učiniti nešto na čast Mariji, ali odmah, jer se bojim, da bi mi moglo ponestati vremena."

Vodjen od svoje žarke i razborite ljubavi, izabrao je neke od svojih pouzdanijih prijatelja, te ih je udružio u družbu pod imenom "Bezgrešnog Začeća".

Svrha je udruženja bila, da se članovi za života, a osobito na času smrti stave pod moćnu zaštitu Marijinu. Da to postigne, poduzeo je Savio dvoje: širenje štovanja Majke Božje bez grijeha začete i često primanje sv. pričesti. U sporazumu sa svojim prijateljima napisao je pravila za njihovo udruženje. Kad ih je posve izradio, pročitao ih je 8. lipnja, to jest devet mjeseci prije svoje smrti, pred oltarom Presvete Djevice. Ja ću ih rado ovdje zabilježiti, jer mislim, da će ona moći i drugima služiti kao smjernice u sličnim zgodama. Rukopis glasi ovako:

Mi, Dominik Savio ...... (slijede imena drugih suučenika) obećajemo i odlučujemo danas, 8. lipnja, s dopuštenjem svoga duhovnog vodje, pred oltarom Bezgrešne Djevice, okrijepljeni svetim sakramentima pokore i sv. pričesti, da ćemo uvijek gojiti djetinju i postojanu pobožnost prema Majci Božjoj, da ćemo, koliko to budu dopuštale sile, nasljedovati Alojzija Komola, da si time osiguramo zaštitu preblažene Djevice za život i na smrti, te da se sasvim posvetimo njezinoj službi.

Stoga se obavezujemo da ćemo:

1. Strogo obdržavati kućni red.
2. Svoje drugove pobudjivati na dobro time,

što ćemo ih ljubazno opominjati riječima, a još više dobrim primjerom.

3. Vrijeme uvijek dobro upotrebljavati.

Slijedeće odluke podastiremo svome ravnatelju, da na putu kojim kanimo udariti, zadobijemo milost ustrajnosti.

1. Temeljno će nam pravilo biti stroga poslušnost prema poglavarima, kojim se neograničenim povjerenjem podvrgavamo.

2. Ispunjavanje naših vlastitih dužnosti bit će nam prvo i najmilije zanimanje.

3. Medjusobna ljubav mora spajati naša srca i poticati nas, da našu braću bez razlike ljubimo, te ih, ako nam se čini korisno i potrebno, takodjer i ljubežljivom ozbiljnošću opominjemo.

4. Svaki tjedan ima biti odredjeno pola sata za naš sastanak na kojem će se, nakon zaziva Duha Svetoga, obaviti kratko duhovno štivo, a nakon toga će se raspravljati o napretku našeg društva u pobožnosti i ljubavi.

5. Osim toga, moramo se medjusobno upozoravati na one pogreške, kojih treba da se ostavimo.

6. Trsit ćemo se, da se klonimo medjusobnih prepirki i da ćemo strpljivo podnositi mane drugova.

7. Ne odredjujemo nikakve stalne molitve, već samo to, da vrijeme, što nam preostaje od naših dužnosti, mora biti posvećeno onome, što će nam biti na našu duhovnu korist.

8. Ipak tražimo od svakoga ovo malo pobožnih vježbi:

a) primanje svetih sakramenata toliko puta, koliko nam puta bude dopušteno,

b) uvijek ćemo pristupati k stolu Gospodnjemu na nedjelje, blagdane i za vrijeme svih devetnica, koje se budu obavljale na čast preblažene Djevice Marije i na čast zaštitnika zavoda.

c) u tjednu ćemo pristupati k stolu Godpodnjemu svakog četvrtka, osim ako budemo kakvim važnim poslom zapriječeni.

d) svakog ćemo dana napose kod moljenja krunice preporučiti našu družbicu Majci Božjoj i moliti za milost ustrajnosti.

9. Nastojat ćemo, da svake subote obavimo koju osobitu pobožnost na čast Mariji, da izvršimo koji čin kršćanske ljubavi na čast Njezina Bezgrešnog Začeća.

1o. Trudit ćemo se, da se za vrijeme molitve, duhovnog čitanja, službe Božje, za vrijeme učenja i predavanja, uvijek vladamo što dostojnije.

11. Riječ ćemo Božju čuvati u srcu veoma brižno, te ćemo razgovarati o onim istinama svete vjere, koje budemo čuli.

12. Čuvat ćemo se, da ne gubimo vrijeme, uvijek ćemo biti nečim zaposleni, da si osiguramo dušu pred napastima, koje snalaze besposlene. U tu ćemo svrhu:

13. Upotrebljavati vrijeme, koje nam preostane od izvršivanja naših družnosti, za korisne poslove, kao što su: čitanje korisnih i pobožnih knjiga i molitava.

14. Odmor se preporučuje ili barem dopušta poslije jela, poslije škole i poslije učenja.

15. Svoje ćemo poglavare izvješćivati o svemu, što bi moglo biti od koristi za naše ćudoredno vladanje.

16. Nastojat ćemo, da se što manje koristimo povlasticama, koje će nam dobrotom naših poglavara biti dopuštene, jer je sve naše nastojanje upravljeno na to, da što točnije vršimo kućni red, koji se zloupotrebljavanjem ovakvih iznimaka prečesto narušava.

17. Na hranu ne ćemo se nikada tužiti, već ćemo primiti od poglavara ono, što nam se pruži, te ćemo takodjer nastojati, da i drugi tako čine.

18. Koji želi, da bude primljen u ovu družbicu, mora da si prije očisti savjest u sakramentu sv. ispovijedi, te pristupiti k stolu Gospodnjem. Nadalje, mora ispuniti mjesec dana kušnje, pažljivo čitati ova pravila, te obećati Bogu i preblaženoj Djevici Mariji, da će ih točno obdržavati.

19. Na dan primanja u družbicu moraju svi članovi primiti sv. pričest, te moliti dragog Spasitelja, da novom članu udijeli krepost ustrajnosti, poslušnosti i prave ljubavi prema Bogu.

2o. Družbica stoji pod zaštitom Bezgrešnog Začeća Marijina, čije nosimo ime i posvećenu medaljicu. Pravo djetinje i neograničeno pouzdanje

i prava ljubav prema Majci Božjoj, pomoći će nam da mognemo pobijediti sve poteškoće i učvrstiti svoje odluke, da mognemo biti prema sebi uvijek strogi, prema drugima ljubežljivi i u svemu točni.

Preporučuje članovimo, da si sveta imena Isusa i Marije utisnu u srce i dušu, a takodjer da ih napišu na knjige i ostale predmete, koje su im često pred očima.

Mi molimo našeg ravnatelja, da ova pravila pregleda i da nam kaže svoje mišljenje o njima. Izjavljujemo, da se posve podvrgavamo njegovom mišljenju. On može u ovim pravilima preinačiti sve, jer misao, da ostvarimo ovu pobožnu družbicu, dolazi jedino od Nje. Ona neka odvrati na naše nade svojim blagohotnim smiješkom, Ona neka usliši naše molbe. Zakriljeni Njezinim plaštem i ojačani Njezinom zaštitom, suprostavit ćemo se uzburkanim valovima ovoga zlog svijeta. Pobjedonosno ćemo stajati proti navala zloga duha. Njom obodreni i ojačani nadamo se, da ćemo davati dobar primjer svojim drugovima i da ćemo biti na radost našim poglavarima kao njihova ljubljena djeca. I ako nas Gospodin uzdrži u životu i ako nam udijeli milost, da mu uzmognemo služiti u svećeničkom staležu, mi ćemo to nastojati činiti najvećom gorljivošću. Ali jer se ne možemo uzdati u svoje sile, nego oslanjajući se na Božju pomoć, nadamo se, da ćemo iza ove doline suza, utješeni Marijinom ustrajnošću, na smrtnom času postići vječnu nagradu, što ju je Bog pripravio onima, koji mu služe u duhu i istini.

Ravnatelj je pročitao pravila. Kad je sve točno pregledao, odobri ih uz slijedeće uvjete:

1. Navedena obećanje nemaju moći zavjeta.
2. Ona ne vežu ni pod kakav grijeh.
3. Na sastancima bi se mogla odrediti neka izvanjska djela ljubavi, kao na pr.: čišćenje crkve, pomagati slabije nadarenim dječacima i tumačiti im katekizam.
4. Neka se članovi tako dogovore, da svaki dan u tjednu neki pristupe sv. pričesti.
5. Neka se ne uvode nikakve pobožnosti bez posebnog dopuštenja poglavara.
6. Glavna svrha družbice neka bude širenje štovanja Majke Božje pod nazivom "Bezgrešnog

Začeća" i prema presvetom Oltarskom Sakramentu.

7. Prije primitka svakog pojedinog člana u družbicu neka mu se dade, da pročita životopis Alojzija Komola.

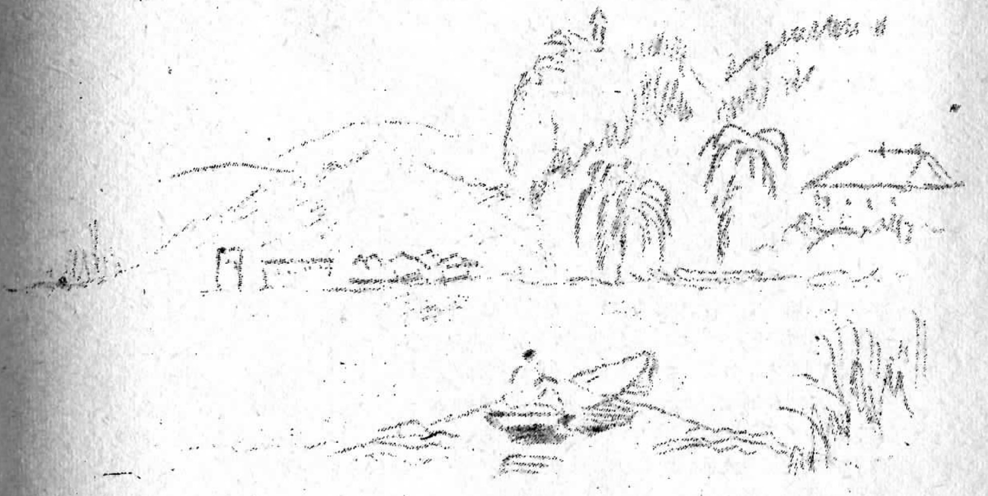

18. P O G L A V L J E

Dominikovi osobiti prijatelji.- Njegova naklonost prema malom Kamilu Gaviju.

Dominiku je bio dobar prijatelj svatko, tko ga nije ljubio i tko ga nije poštivao zbog njegovih kreposti. Sa svima se znao sporazumjeti. U kreposti je bio tako stalan, da su mu čak izrazili želju, neka se druži s nekim lakoumnim drugovima i neka ih pri tom nastoji pridobiti za dragoga Boga. On je znao za vrijeme odmora iskoristiti igru i indiferentne razgovore, da iz njih izvede duhovnu korist. Posebna mu je radost bila rad s članovima družbice Bezgrešnoga Začeća. Njih je, kako je već rečeno, skupljao dijelom na duhovne konferencije, a dijelom na pobožnosti. Te su konferencije održavali s dopuštenjem poglavara, ali su ih vodili sami dječaci. U njima se govorilo o načinu, kako da se proslave devetnice većih blagdana, označivali su se dani u koje su pojedinci trebali pristupiti k sv. pričesti. U njima su bili takodjer opominjani oni učenici, koji su najviše trebali duhovne pomoći i savjeta. Opomene je svaki pojedini davao svome štićeniku, te se u tu svrhu služio svim sredstvima, koje mu je savjetovala ljubav prema bližnjemu, da ga privede na put kreposti.

Najaktivniji od sviju bio je Dominik Savio i mogli bismo reći, da je on na ovim konferencijama vršio učiteljsku službu. Ovdje bih mogao nabrojiti više Dominikovih prijatelja, koji su sudjelovali u konferencijama i koji su često bili u dogovoru s njim. Ali budući da su oni još u životu, mislim, da će biti bolje, da o tome ne govorim. Spomenut će ovdje samo dvojicu, koje je Bog već pozvao u vječnu domovinu. To su: Kamilo Gavio iz Tortone i Ivan Maselja iz Marmorita. Gavio je bio medju nama samo dva mjeseca i to kratko vrijeme bilo je dovoljno, da medju učenicima ostane trajna uspomena na njega.

Njegova divna pobožnost i njegova velika nadarenost za slikanje i rezbarenje sklonuše općin-

skog odbornika njegova mjesta, da ga je podupirao i omogućio mu, da dodje u Turin da se usavrši u svom umijeću. Kod kuće je prije toga prebolio neku tešku bolest. Kad je iza toga došao u Oratorij, bio je ponešto povučen, te je sav zadubljen i mislima samo promatrao, kako se dječaci igraju. Bio je tako miran i tako zamišljen ili zato, što se još morao poslije bolesti čuvati ili zato što je bio daleko od kuće ili svoje rodbine i napokom zato, što se još nije upoznao s dječacima. Tako ga je zadubena u misli opazio Dominik, odmah mu pristupi, te se medju njima razvi ovaj razgovor:

- "Zar ne, dragi prijatelju, ti još nikoga ovdje ne poznaš?"

- "Istina. No, ja ipak uživam, kad gledam, kako se drugi veselo igraju."

- "Kako se zoveš?"

- "Kamilo Gavio, iz Tortone."

- "Koliko ti je godina?"

- "Meni je sada petnaest."

- "Pa zašto si tako sjetan? Zar si možda bolestan?"

- "Da, bio sam bolestan. Imao sam neku srčanu bolest, koja me gotovo dovela na rub groba, a ni sada još nisam posve zdrav."

- "Ti bi želio ozdraviti, zar ne?"

- "Ne baš osobito. Ja bih jedino to želio, da se ispuni volja Božja."

Po ovim je posljednjim riječima vidio Dominik, da je Kamilo vrlo dobar dječak, te mu se srce ispuni takvom milinom, da mu je u posvemašnjem povjerenju ovako progovorio:

- "Tko želi, da se vrši volja Božja, taj se želi takodjer posvetiti. Želiš li ti dakle biti svet?"

- "Ja to želim od sveg srca."

- "Dobro. Mi ćemo povećati broj naših prijatelja. Ti ćeš biti jedan od onih, koji zajedničkim silama i nastojanjem čine ono, što je potrebno u tu svrhu."

- "Meni se vrlo svidja ovo, što mi govoriš, ali ja ne znam, što bih morao učiniti."

- "Ja ću ti to kazati u nekoliko riječi. Znaj, da mi nastojimo, da naša svetost bude vesela. Mi se nastojimo kloniti grijeha, kao svoga najvećeg neprija-

telja, koji nam otimlje milost Božju i mir srca. Nadalje se trsimo, da svoje dužnosti točno vršimo i da napredujemo u pobožnosti. Neka ti bude geslo: Servite Domino in laetitia - Služite Gospodinu u veselju!"

Ovaj je razgovor bio poput melema na sjetno Gavijevo srce, te ga je uvelike utješio. On je od toga dana bio vjeran Dominikov prijatelj, kojega je vjerno nasljedovao u krepostima. Ali budući da bolest, koja ga je dovela do ruba groba, nije bila potpuno nestala, pojavi se ponovno nakon dva mjeseca. Uza svu brigu liječnika i prijatelja, nije joj se mogao pronaći nikakav lijek. Iza nekoliko dana bolest krene na gore, te pošto je s velikom pobožnošću primio svete sakramente, preda dušu svome Stvoritelju 3o. prosinca 1856.

Dominik gn je često pohadjao, te je nekoliko puta htio uza nj probdjeti cijelu noć, ali mu to nije bilo dopušteno. Kad je čuo, da je umro, želio je još posljednji puta vidjeti dragoga pokojnika. Promatrajući ga reče tronuto: "Zbogom, Gavio! Ja sam uvjeren, da si ti već u nebu. Stoga pripravi i meni mjesto. Ja ću uvijek biti tvoj prijatelj i molit ću se za te, dokle god me Bog uzdrži u životu."

Kasnije je Dominik ušao s nekim drugovima u sobu, u kojoj je pokojnik ležao, te izmoliše za njega oficij. Tokom dana molili su još mnogo drugih molitava. Osim toga zamoli on neke od boljih učenika, neka prikažu za pokoj njegove duše sv. pričest, a to je i on sam učinio nekoliko dana.

Medju ostalim je rekao svojim prijateljima: "Dragi moji, nemojmo zaboraviti na dušu našeg pokojnog prijatelja. Ja se nadam, da se on već nalazi u nebu, no mi ipak ne smijemo prestati moliti za pokoj njegove duše. Sve što mi sada za njega učinimo, činit će po Božjoj providnosti i drugi za nas."

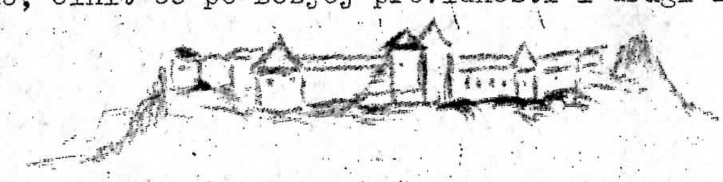

19. P O G L A V L J E

Dominikovo prijateljevanje s mladim Ivanom Masalja.

Njegovo prijateljstvo prema Masalji iz Marmorita, sela blizu Mondonija, bilo je dugotrajnije i srdačnije. Obojica su došli u isto vrijeme u Oratorij. Bili su iz istog kraja i obojica su imali volju posvetiti se svećeničkom staležu, i vruće su željeli postati što svetiji.

"Nije dosta" - reče jednog dana Dominik svojem prijatelju - "nije dosta reći: "Mi hoćemo, da budemo svećenici, već moramo i nastojati, da si pribavimo one kreposti, koje su za taj stalež potrebne."

"To je istina" - odgovori prijatelj. "Ako mi učinimo sve, što je u našoj moći, tad nas Bog ne će zapustiti, nego će nam sigurno dati milost i snage, da postanemo dostojni tako velike milosti, kap što je zvanje svećeničkog staleža."

Oko Usrsa su obavljali s ostalim dječacima duhovne vježbe s najvećom gorljivošću. Kad su završili duhovne vježbe, reče on svome prijatelju:

- "Ja bih želio, da nas dvojica budemo pravi prijatelji, i to pravi prijatelji u duhovnim stvarima. Stoga bih želio, da od sada jedan drugoga opominjemo u svemu onome, što bi moglo koristiti našem vječnom spasu. Ako dakle ti opaziš na meni kakvu, makar i najmanju pogrešku, opomeni me, da se mogu popraviti. Ili ako vidiš, da bih ja mogao učiniti koje dobro djelo, nipošto me ne zaboravi upozoriti na to."

- "Ja ću to rado učiniti, premda tebi toga ne treba. Ali moraš i ti meni istu uslugu iskazati, jer sam ja, kao što znaš, zbog svog djetinjeg iskustva izložen većim pogibljeima kod učenja i u školi."

- "Ne ćemo se obazirati na to, da bismo jedan drugome davali kakve darove, nego ćemo radije gledati na to, da pomognemo jedan drugome spasiti dušu."

Od toga dana bijahu Savio i Masalja pravi prijatelji. Njihovo prijateljstvo bijaše trajno, jer se temeljilo na kreposti. Natjecali su se u do-

brim primjerima i medjusobnom savjetovanju, u izbjegavanju grešnih prigoda i vršenju dobrih djela. Kad su na koncu školske godine svršili ispiti bilo je svakome pitomcu dopušteno, da svoje praznike provede kod roditelja ili rodjaka. Neki su ipak radije ostali i za praznika u oratoriju, da se mognu i za to vrijeme baviti svojim naukama i obavljati svoje pobožnosti. Medju ovima bio je i Savio i Masalja. Znajući, kako ih roditelji željno očekuju i kako im je potreban odmor, upitam obojicu:

- "Zašto vas dvojica ne idete kući, da se nekoliko dana odmorite i proveselite?"

Oni mjesto da odgovore, udariše u smijeh.

- "Zašto se tome smijete?"

- "Znamo da nas roditelji očekuju" - odgovori Dominik - a i mi bismo rado njih vidjeli i pošli kući, ali znamo takodjer dobro i to, da ptica, dok je u kavezu, lišena slobode, ali je ipak tim sigurnija od sokola. Ako je pak vani, gdje može letjeti, kamo hoće, može svakog časa pasti u sokolove pandže."

Ipak sam ih na kratko vrijeme poslao u roditeljsku kuću, da se malo oporave. Oni se dakako, jedino iz poslušnosti pokoriše mojoj volji. Kod kuće su ostali samo onoliko dana, koliko sam im rekao.

Kad bi htio opisivati krasne kreposti Masaljeve, morao bih većinom ponoviti crtice iz života Dominika Savija, kojega je on u svemu nasledovao. On je bio dobra zdravlja, a njegov izvanredni napredak u naukama napunjaše nas najljepšim nadama. Kad je svršio gimnaziju, položio je s najboljim uspjehom ispit za kandidata svećeničkog staleža. Ali je ipak toliko žudjenu svećeničku odjeću mogao nositi samo nekoliko mjeseci. Od prehlade je trpio na probavi, no ipak nije htio prekinuti nauke. Roditelji ga odvedoše kući, da ga mogu što bolje njegovati i da mu oduzmu svaku priliku za učenje. Za vrijeme svoga boravka kod kuće pisao je svome prijatelju pismo ovog sadržaja:

"Dragi prijatelju! Mislio sam, da ću se morati u rodnom kraju zadržati samo nekoliko dana i da ću se naskoro moći vratiti u oratorij. Zbog toga sam ostavio svoje knjige u školi. Sada vidim,

da se bolest oteže, te da je već jako nesigurno, kako će se svršiti. Liječnik govori da ide na bolje, ali ja se svaki dan osjećam sve slabije. Vidjet ćemo tko će imati pravo. Dragi Dominiče, ja veoma žudim za tobom i za dragim mi oratorijem, jer ovdje nemam tako zgodne prilike za obavljanje svojih dužnosti. Kad se sjetim onih dana, u kojima smo nas dvojica odlučili, da ćemo primati sv. pričest uz savršenu pripravu, osjećam osobito veliku utjehu.

Nadam se, da ćemo nas dvojica, premda tijelom daleko jedan od drugoga, biti duhom uvijek sjedinjeni.

Medjutim te molim, da odeš u sobu gdje smo učili, te tamo pregledaš moje mjesto. Naći ćeš tamo više bilježnica i "Nasljeduj Krista" od Tome Kempenca. Zamotaj sve to u jedan omot, te mi pošalji. Ali pazi, da mi ne zaboraviš poslati latinsko izdanje "Nasljeduj Krista", a ne prijevod. Doduše svidja mi se i prijevod, ali prijevod je ipak samo prijevod, te ga ne čitam s onolikim veseljem, kao latinsko izvorno izdanje. Osjećam se umoran od velikog nerada, pa mi liječnik ipak brani učiti. Neprestano samo šećem amo tamo po sobici, te se pitam: Hoću li ozdraviti? Hoću li još kada ugledati svoje drugove? Da li će to možda biti moja zadnja bolest? Što će od mene biti, to znade samo Bog. Spreman sam u sva tri slučaja ispuniti volju Božju.

Ako imaš kakav dobar savjet, javi mi ga. Kako je s tvojim zdravljem? Sjećaj me se u svojim molitvama, a osobito kod primanja sv. pričesti. Umiri se, prijatelju moj! Ne zaboravi me u Gospodinu! Ako ne budemo više u ovom životu dugo zajedno, ipak ćemo jednom opet se sastati u vječnom blaženstvu.

Pozdravi mi naše prijatelje, a u prvom redu članove družbice "Bezgrešnog Začeća". Gospodin bio s tobom! Mnogo te pozdravlja i voli tvoj vjerni prijatelj, Masalja."

Dominik je prijatelju ispunio želju, te je u omotu s knjigama poslao i ovo pismo:

"Dragi moj Masaljo!

Tvoj me list uvelike razveselio, jer me je uvjerio, da si još živ. Od kada si otišao, nismo znali da li si još živ ili ne, pa nisam znao, da li bih molio za te: Slava Ocu... ili Pokoj vječni daruj mu

Gospodine! Evo ti stvari za koje si me molio. Treba da te upozorim, da je Kempenac dobar prijatelj, ali on je mrtav, te se više ne miče sa svoga mjesta. Stoga ti preporučujem da ga potražiš, prodrmaš, čitaš i da njegove nauke provedeš u djelo.

Ti bi bio veseo, da možeš obavljati svoje pobožnosti istim žarom, kao i ovdje. Ja ti vjerujem. Kad sam ja bio u Mondoniju, bilo je i meni tako. Ja sam tu nepriliku nastojao umanjiti svakidašnjim posjećivanjem presv. Sakramenta. Pritom sam uvijek sa sobom uzimao nekoliko dječaka, koliko je to bilo moguće. Osim "Nasljeduj Krista", čitao sam još "Sakriveno blago u svetoj Misi" od sv. Leonarda. Ako misliš, da je to zgodno, čini i ti tako. Kažeš, da ne znaš, kad ćeš me moći pohoditi u oratoriju. Ja se takodjer šećem i pritom osjećam, da se orijaškim koracima približava kraj moga života i mojih težnja. U svakom slučaju radimo nas dvojica ovako: moimo jedan za drugoga, da uzmognemo sretno umrijeti. Onaj, koji prije umre, mora pripraviti mjesto u nebu i kad dodje drugi za njim, da mu pruži ruku te ga odvede u nebeske dvore.

Neka nas Gospodin sačuva u svojoj milosti i pomogne nam da budemo sveti, jer se bojim da bi nam moglo pomanjkati vremena. Svi naši prijatelji očekuju tvoj povratak u oratorij i srdačno te pozdravljaju u Gospodinu.

Ostajem tebi uvijek odani prijatelj Dominik Savio."

Ispočetka su držali, da bolest Masaljeva nije opasna. Katkada se činilo, da je potpuno nestala. Potom se opet povratila, dok ga nije dovela do groba.

"On je imao još vremena" - piše svećenik Valfre, njegov duhovni vodja za vrijeme školskih praznika - "da primi utjehu sv. katoličke vjere, kod čega je svojom pobožnošću sve zadivio. Umro je smrću pravednika, koji ostavlja zemlju i odlazi u nebo."

Gubitak ovog prijatelja vrlo je ožalostio Savija. Premda se podvrgao Božjoj volji, više je dana oplakivao njegovu smrt. To bijaše prvi puta, što sam vidio, da se ovo andjeosko lice ožalostilo i od želosti plakalo. Jedino ga je onaj utješio,

koji se za njega molio ili koji je nastojao, da drugi mole za pokojnika. Više sam ga puta čuo, kako je uskliknuo: "Dragi Masalja, ti si mrtav, ali ja se nadam, da si ti već u nebu zajedno sa Gavijem! A ja, kad ću ja zajedno s vama uživati nebesko blaženstvo?"

Sve vrijeme, što ga je Dominik iza smrti svog prijatelja proživio, sjećao ga se u molitvama. Nije mogao prisustvovati nijednoj sv. misi, niti obaviti kakvu drugu pobožnost, a da ne bi preporučio Gospodinu dušu onoga, koji je za života bio tako zauzet za dobro svog prijatelja. Ovaj je gubitak za Dominikovo nježno srce bio vrlo bolan, te je stoga znatno djelovao na njegovo zdravlje.

2o. P O G L A V L J E

Izvanredne milosti i posebne zgode.

Dosada sam pripovijedao samo takve stvari, u kojima nema ništa izvanredno, ako ne ćemo njegovu ustrajnost u dobrom ponašanju, koje je nevinošću svoga života i vježbanjem u pobožnosti neprestano usavršavao, držati za nešto izvanredno. Izvanrednim može se takodjer nazvati njegova živa vjera, njegovo čvrsto ufanje, žarka ljubav i ustrajnost u dobru do zadnjega daha. Ovdje ću navesti osobite milosti i neke neobične zgode, koje će biti po svoj prilici podvrgnute istraživanju. Stoga držim, da je zgodno da čitatelja upozorim, da je ovo, što ovdje opisujem, vrlo slično dogadjajima, koji se nalaze u sv. pismu i životopisima svetaca. Ovdje navodim stvari, koje sam sam na vlastite oči vidio, te uvjeravam, da pišem istinu, sve ostalo pak prepuštam sudu razboritog čitatelja.

Kad je Dominik išao u crkvu, osobito na dane kad se pričestio ili kad je bilo izloženo Presveto, bijaše često njegov duh sasvim zanesen i to tako, da je katkada i predugo ostao u takvu stanju, te su ga morali zvati k njegovim običnim poslovima.

Jednog se dana dogodilo, da ga nije bilo kod zajutraka, u školi, pače ni kod objeda, a da nitko nije znao gdje je. U sobi za učenje nije ga bilo, niti u krevetu ga nisu našli. Javiše stvar upravitelju. Ovomu odmah pade na pamet, da bi možda mogao biti u crkvi, kao što se to već nekoliko puta dogodilo. Udje u crkvu, ode za žrtvenik i tu ga vidi kako nepomično stoji kao kamen. Noge je prebacio unakrst, jednu je ruku položio na stalak prvog pjevača, drugu na prsa, a lice je okrenuo prema svetohraništu. Trepavicama nije misao. Upravitelj ga zovne, ali ne dobije odgovora. Prodrma ga, a Dominik ga na to pogleda i reče: "Zar je misa već gotova?" "Eto pogledaj", odvrati mu ravnatelj, pokazujući mu uru, "dva sata su." Savio ga odmah ponizno zamoli za oproštenje, što je prestu-

pio kućni red, a upravitelj ga pošalje k objedu rekavši mu: "Ako te tko zapita, odakle dolaziš, reci: od izvršavanja svog naloga." Tako mu je rekao, da izbjegne nezgodnim pitanjima, koja bi mu bili drugovi sigurno postavljali.

Kad sam jednog dana, iza svršene zahvale poslije sv. mise, htio da odem iz sakristije, čuo sam na koru nekakav glas. Podjem da vidim, i nadjem Savija gdje govori, a onda opet ušuti kao onaj, koji čeka odgovor. Medju ostalim razumio sam jasno i ove riječi: "Ja Te ljubim i hoću da Te ljubim do smrti. Ako Ti vidiš, da ću ja Tebe uvrijediti, daj da radije umrem, da, radije umrijeti nego sagriješiti!"

Ja sam ga višeput pitao za uzrok njegovih zakašnjivanja, a on u svojoj priprostosti odgovori: "Što ja siromah tada činim? Nadodje mi nekakva rastresenost; u tom trenutku izgubim se u molitvi i čini mi se da vidim tako krasne stvari, da mi sati prolaze kao časovi."

Jednog dana stupi on u moju sobu i reče: "Podjite brzo sa mnom, valja učiniti dobro djelo!" - "Kamo me kaniš voditi sad?" zapitam ga. "Žurite se", doda on, "žurite se!" Ja sam još uvijek oklijevao, ali kad me silio, a ja sam već prije iskusio važnost takvih poziva, posluhenm ga. Slijedio sam ga. Krene sad jednom, sad drugom, a onda opet trećom ulicom. Niti se što zadržavao, niti je što govorio. Napokom udari nekom ulicom. Ja sam išao za njim od vrata do vrata, dok se ne zaustavi kod jedne kuće. Podje stubama u treći kat i poveče čvrsto zvonce. "To je mjesto, kamo treba da udjete," reče, i ode brzo odanle.

Vrata se otvore. "O brzo!" reknu mi, "brzo, inače će biti sve prekasno. Moj muž je bio tako nesretan, te je postao protestant. Sada mu se približava smrtni čas, te živo želi, da umre kao dobar katolik." Brzo se primaknem krevetu bolesnika, koji je bio vrlo zabrinut da uredi svoju savjest. Kad su već bile uredjene duševne stvari, dodje župnik crkve sv. Augustina, po kojega su već prije poslali. Bolesnik je preminuo, dok mu je ovaj dijelio sakrament posljednje pomasti.

Jednom sam Savija zapitao, odakle je znao,

da se tamo nalazi bolesnik. On me žalosno pogleda, a zatim stane plakati. Dalje ga nisam ništa pitao.

Nevinost života, ljubav prema Bogu i želja za nebeskim stvarima, dovela je Dominikov duh u takvo stanje, te bi čovjek mogao reći, da je bio neprestano zaronjen u Boga.

Katkada bi prekinuo odmor, svratio drugamo pogled i otišao da sam šeće. Na pitanje, zašto ostavlja svoje drugove, odgovori: "Nadošla mi je obična rastresenost, te mi se čini, da se nebo otvori nad mojom glavom, pa se zato moram udaljiti od drugova, da im ne kazujem stvari, kojima bi se oni možda smijali."Jednog su dana za vrijeme odmora razgovarali o plaći, koju je Bog u nebu pripravio onima, koji su sačuvali odjeću nevinosti. Medju ostalim kazali su ovo: Ovi će Spasitelju kroz cijelu vječnost pjevati osobite hvalospjeve. To je bilo dosta da se Savijev duh uzdigne k Bogu, pa nakon što je neko vrijeme nepomično stajao, padne kao mrtav u naručje jednome, koji je stajao do njega.

Ova ushićenja dogadjala su mu se u sobi za učenje, na putu u školu, a takodjer i u školi.

On je vrlo rado govorio o sv. Ocu, te je izrazio živu želju da ga vidi prije smrti, jer mu je, kako je stalno tvrdio, imao kazati vrlo važnih stvari.

Budući da je ponovno izrazio ovu želju, pitao sam ga, kakve to ima važne stvari reći papi.

"Kad bih mogao govoriti sa sv. Ocem, rekao bih mu, da ne prestane usred nevolja, koje ga taru, posvećivati posebnu brigu Engleskoj. Bog pripravlja veliko slavlje katoličkoj Crkvi."

"Na čemu temeljiš svoje riječi?"

"Vama ću reći, ali ne bih rado, da o tom drugima govorite, da me ne izvrgnete ruglu. Ako budete pak kada išli u Rim, recite to Piju IX. Jednog dana poslije sv. pričesti osjetio sam veliku radost i pričinilo mi se da vidim veliku ravnicu punu ljudi, koji su bili zastrti gustom maglom. Oni su hodali amo, tamo, poput onih, koji ne znadu, kamo bi krenuli, jer su izgubili put. Ova zemlja, reče mi jedan, koji je bio blizu mene, jest Engleska. Kad sam htio druge pitati, vidim sv. Oca Pija IX. onakva, kao što sam ga već vidio na nekim slikama. On

svečano obućen, u ruci je držao upaljenu baklju, te je išao prema golemom mnoštvu naroda. Što se više bakljom približavao, to je većma nestajalo magle, a ljudi bijahu od baklje tako jasno rasvijetljeni, kao od podnevnog sunca. Ova baklja, reče mi prijatelj, jest katolička vjera, koja će rasvijetliti Englesku.

Kad sam godine 1858. pošao u Rim, pripovijedao sam taj dogadjaj sv. Ocu, koji je sve to dragovoljno i radosno slušao. "Ovo me", reče on, utvrdjuje u mojoj odluci, da za dobrobit Engleske, na koju sam već svratio osobitu pažnju, odlučno uzradim."

Ispuštam mnoge druge slične dogadjaje, te se zadovoljavam time, što sam priopćio, ostavljajući drugome da ih iznese na svijetlo, ako bude držao, da to može služiti na veću slavu Božju.

21. P O G L A V L J E

Dominikova misao na smrt i priprava na smrtni čas.

Ako je pročitao što smo dosad napisali o mladom Dominiku Saviju, rado će priznati da je njegov život bio neprestana priprava na smrt. On je pak držao, da je družbica "Bezgrešnog Začeća" uspješno sredstvo, da si osigura zaštitu Blažene Djevice Marije na smrtnom času, za koji je svaki slutio, da se približuje Dominiku. Ne znam, da li je on primio od Boga kakvu objavu o danu i okolnosti svoje smrti, ili je imao pobožnu slutnju. Sigurno je pak, da je on mnogo prije o njoj govorio, te da je tako točno opisivao sve okolnosti, da onaj, koji je iza njegove smrti o tom govorio, nije to mogao točnije učiniti. Radi njegovog zdravstvenog stanja nastojalo se svom brigom, da se umanji njegova marljivost u učenju i u pobožnim vježbama. Uza sve to ipak su svaki dan slabile njegove sile, kako zbog njegove naravne slabosti i nemoći, tako i zbog neprestane napetosti duha. On je to sam opazio, te je više puta rekao: "Treba da bježim, inače će me na putu zateći noć." Time je htio reći, da mu preostaje još samo malo života, da mora biti marljiv u izvršavanju dobrih djela, da ga smrt ne preteče.

U našim zavodima vlada običaj, da imadu gojenci jedamput u mjesecu pripravu za dobru smrt. Ova se vježba sastoji u savjesnoj mjesečnoj ispovijedi i u primanju sv. pričesti, na koju se svaki tako pripravi, kao da bi mu bila zadnja u životu. Papa Pijo IX. obogatio je u svojoj velikoj dobroti ovu pobožnu vježbu raznim oprostima. Dominik je to obavljao tolikom sabranošću, da veće ne može biti. Na koncu svetih obreda običavaju moliti za onoga od prisutnih, koji će najprije umrijeti. Jednog dana reče on u šali: "Mjesto da kažete: za onoga koji će umrijeti, recite ovako: Jedan Očenaš i Zdravo Marijo za Dominika, koji će od nas prvi umrijeti."Tako se češće izrazio.

Prema koncu travnja 1856. dodje on pred upravitelja i upita ga što mu je činiti, da dobro

proslavi mjesec Marijin.

Ti ga moraš ispunjavati vjernim ispunjavanjem svojih dužnosti; nadalje moraš svaki dan pripovijedati na čast Marijinu jedan primjer, te tako živjeti, da možeš svaki dan pristupiti k stolu Gospodnjem.

– "Nastojat ću da to točno vršim, ali koju milost da izmolim?"

– "Moli prebl. Djevicu, da ti izmoli zdravlje i milost, da se posvetiš."

– "Da mi pomogne da se posvetim, da sveto umrem i da mi bude u pomoći na smrtnom času, te da me odvede u nebo."

I doista je Dominik pokazivao taj mjesec toliku gorljivost, da je priličio andjelu u ljudskom tijelu. Što god je pisao, odnosilo se na Mariju. Ako je učio, pjevao, išao u školu, sve je radio njoj na slavu. Uvijek je nastojao da imade za odmor u pripravi po jedan primjer, koji je pripovijedao drugovima, što su se oko njega skupili.

Jednog mu dana reče neki od drugova: "Ako sve učiniš ove godine, što će ti preostati za slijedeću?"

"Pusti me samo da radim", odgovori on, "ove ću godine činiti što uzmognem, u budućoj ću ti, ako budem još živio, već kazati, što mi je činiti.

Budući da sam pokuša sva sredstva, koja bi mu mogla povratiti zdravlje, pozvao sam liječnika, da se o tome posavjetujemo. Ovi su se divili vedrini, živahnosti i zrelosti Dominikovih odgovora. Dr. Franjo Vallauri, jedan od pozvanih liječnika, reče pun čudjenja: "Ovaj je dječak doista dragocjeni biser."

– "Što je uzrok bolesti, koja njegovo zdravlje svaki dan sve to više slabi?" – upitah ga na to.

– "Njegova slabašna narav, njegov prerano zreo razum i neprestana napetost duha, jesu kano sisaljke, koje mu pomalo oduzimaju sok života."

– "Koje bi mu zdravstveno sredstvo moglo najviše koristiti?"

– "Koristan bi bio lijek, da ga pustimo neka ide u nebo, jer mi se čini, da je za njega vrlo zreo. Jedino što bi mu moglo produljiti život jest, da za neko vrijeme potpuno napusti nauke, te da se zabavlja tjelesnim poslovima, koji su primjereni njegovim silama.

22. P O G L A V L J E

Dominikova briga za bolesne.- On ostavlja Oratorij. Njegove riječi kod ove prigode.

Očevidno malaksanje Dominikovih sila nije bilo takve vrsti, da bi on zbog toga morao biti neprestano u krevetu, već je katkada išao u školu i u sobu za studij ili se bavio kućnim poslovima. Osobito je rado dvorio bolesne pitomce, ako ih je bilo u zavodu.

"Ja si ne stječem pred Bogom nikakvih zasluga pomaganjem i posjećivanjem bolesnika, jer to činim prevelikom dopadnošću. To je za mene vesela zabava."

Dok ih je dvorio u tjelesnim stvarima, znao im je uvijek vrlo dobro prišapnuti i kakve pobožne misli. "Ovaj kostur" - reče on nekom bolesnom drugu - "ne će uvijek trajati, zar ne? Čovjek ga malo po malo mora izrabljivati, dok ne dodje u grob, ali onda, dragi moj, onda će naša duša, oslobodjena od okova tijela, sva sjajna poletjeti u nebo i ondje zadobiti vječno zdravlje i blaženstvo."

Neki se učenik ustručavao uzeti propisani lijek, jer je bio gorak. "Dragi moj", reče mu Dominik, "mi moramo upotrebiti svako sredstvo, jer dok tako radimo, slušamo Boga. On nam je dao i liječnike i lijekove, jer su nam oni potrebni, da opet zadobijemo izgubljeno zdravlje. Ako zbog gorkog lijeka osjećamo kakvu odvratnost, time ćemo steći veću zaslugu za dušu. Uostalom, zar misliš da je lijek tako gorak, kao što je žuč, pomiješana s octom, čime su Isusa napojili na križu?" Ove, vrlo umjesne riječi, učiniše, da mu se nije nitko više usudio usprotiviti.

Premda je Dominikovo zdravlje već vrlo oslabilo, ipak je bio za njega povratak kući vrlo bolan, jer mu je bilo žao, što mora prekinuti nauke i običajne pobožnosti. Nekoliko mjeseci prije toga poslao sam ga kući, no on je ostao kod kuće samo nekoliko dana, te se naskoro opet pokazao u oratoriju. Moram priznati, da je to za nas obojicu

bilo teško. Ja bih ga bio rado na svaki način zadržao u zavodu. Moja sklonost prema njemu bijaše takva kao oca prema sinu, koji se pokazuje najdostojnijim njegove ljubavi. No, budući da su mi liječnici savjetovali, poslušao sam njihov savjet, to više, što sam pred nekoliko dana opazio kako jako kašlje.

Poručili smo dakle ocu, i ustanovili, da će otići 1. ožujka 1857. Dominik se podloži mojoj naredbi, ali samo zato, da Bogu prinese žrtvu.

- "Zašto ideš tako nerado kući?" - pitahu ga nekoji od drugova. Ti bi morao biti veseo, jer ćeš opet biti u krugu svojih roditelja! Dominik im odgovori: "Ja želim svoje dane dovršiti u oratoriju."

- "Ti ideš kući, a kad se oporaviš, vratit ćeš se natrag."

-"Oh! To svakako ne, nikako ne. Ja odlazim i ne ću se više nikada vratiti."

Na večer prije odlaska nisam ga se mogao riješiti; uvijek je imao štogod pitati. Medju ostalim reče: "Što je najbolje činiti bolesniku, da si steče zasluge kod Boga?" -"Ako često žrtvuje Gospodinu svoje boli."

- "Što bi on mogao još učiniti?"

- "Žrtvovati Bogu svoj život."

- "Mogu li biti siguran, da su mi grijesi oprošteni?"

- "Ja te u ime Božje uvjeravam, da su ti oprošteni."

- "Da li mogu biti miran za spas svoje duše?"

- "Jest, obazirući se na milosrdnost Božju, koja ti ne će uzmanjkati, možeš biti siguran, da ćeš spasiti svoju dušu."

- "Ako bi me nečisti duh htio napastovati, što ću mu odgovoriti?"

- "Odgovori mu, da si ti predao svoju dušu Isusu, koji ju je otkupio svojom krvlju; ako bi te pakleni duh još i dalje napastovao, pitaj ga, što je on učinio za tvoju dušu. Isus Krist je prolio svu svoju Krv, da je izbavi iz pakla i odvede sa sobom u nebo."

- "Da li ću moći vidjeti iz neba svoje drugove u oratoriju i svoje roditelje?"

- "Jest, iz neba ćeš vidjeti sve, što se zbiva u oratoriju, vidjet ćeš svoje roditelje, i sve

što se njih tiče, a i bezbroj drugih prekrasnih stvari."

- "Hoću li ih moći posjetiti?"

- "Ti ćeš slobodno moći doći k njima, ako će to biti na veću slavu Božju."

Takva i slična pitanja stavljao mi je kao onaj koji već jednom nogom stoji na nebeskim vratima, te prije nego udje, hoće da još sazna, što će unutra naći.

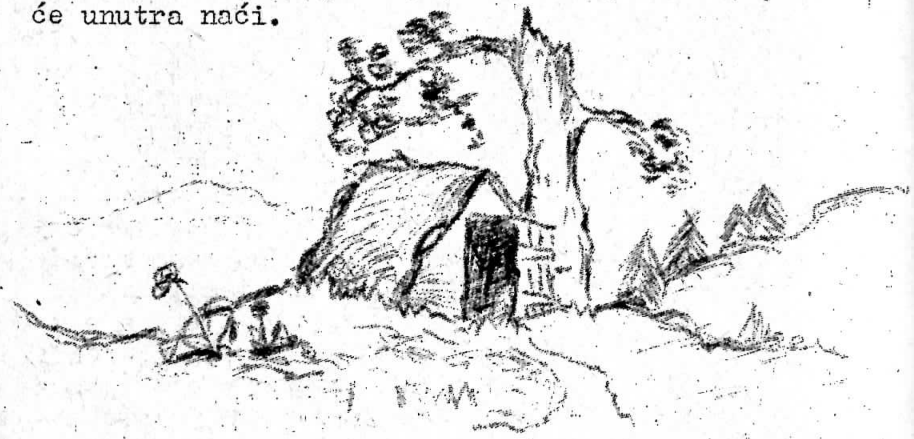

23. P O G L A V L J E

Dominik se oprašta od svojih drugova.

Jutro je na dan svoga odlaska obavljao Dominik sa svojim drugovima pripravu za dobru smrt, te se ispovijedio i pričestio tolikom pobožnošću, da meni, koji sam bio tomu svjedokom, nedostaje riječi, kojima bih to mogao iskazati. "Ja moram", reče on, "ovu vježbu dobro obaviti, jer se nadam, da će to doista biti priprava za moju sretnu smrt. Ako možda putem umrem, sad ću se barem pričestiti." Vrijeme, što mu je ujutro preostalo, upotrijebio je u to, da uredi svoje stvari. Kovčeg je tako zabio, kao da ne će nikada više trebati iz njega uzimati stvari za upotrebu. Zatim posjeti redom svoje suučenike, te ovome dade dobar savjet, onoga upozori, da se čuva stanovite pogreške, drugoga opet opomene, da ustraje u dobru. Jednoga, kojemu je bio dužan lo filira, pozove k sebi i reče: "Hodi ovamo, da poravnamo naše račune, inače bi me ove stvari smetale, kad ću morati polagati račun pred Bogom." Govorio je i s članovima družbe "Bezgrešnog Začeća", te ih je živahnim riječima bodrio, da ostanu vjerni obećanjima, što su ih zadali Mariji, te da imadu u Nju najveće pouzdanje. U času odlaska pozove mene, te mi odvažno reče ove riječi: "Vi dakle ne ćete u Mondonio. Ja bih vam bio još samo nekoliko dana na teret, a onda bi bilo sve svršeno; no, neka se vrši volja Božja! Ako budete išli u Rim, sjetite se kod sv. Oca moga savjeta o Engleskoj. Molite, da umrem sretnom smrću. S Bogom, dok se vidimo u nebu!" Bijasmo došli do vrata što vode iz oratorija i on je još uvijek stiskao moju ruku. Najednom se okrene k drugovima, koji su ga okruživali, te reče: "S Bogom, dragi drugovi, s Bogom svi! Molite za me. Do vidjenja tamo, gdje ćemo biti uvijeke s Bogom sjedinjeni!" Bio sam na vratima dvorišta, i gledao ga kako se natrag obazire. Napokom mi reče: "Dajte mi ipak nekakovu uspomenu!"

- "Reci mi, kakav dar želiš. Odmah ćeš ga imati! Želiš li kakvu knjigu?"

- "Ne, nešto bolje."

- "Želiš li novac za put?"

- "Izvrsno! Novac za put u vječnost. Vi ste kazali, da ste dobili od pape nekoliko potpunih oprosta za smrtni čas; upišite i mene u broj onih koji mogu postati dionicima potpunog oprosta."

- "Jest, sinko moj! Ti možeš još biti primljen u broj onih, i ja idem odmah upisati tvoje ime."

Nato ostavi oratorij, u kojem je tako rado boravio tri godine, dajući dobar primjer svojim drugovima i poglavarima, da se više nikad u nj ne povrati.

Mi smo se svi čudili tomu neobičnom oproštaju. Znali smo, da je bolestan, ali jer je bio uvijek izvan kreveta, nismo stavljali velike važnosti na njegovu bolest. Budući da je osim toga sačuvao uvijek vedro lice, nije mogao nitko upoznati što i koliko trpi. I premda smo se začudili onim neobičnim riječima, kojema se s nama oprostio, ipak smo se nadali, da će se opet k nama vratiti. Ali to nije bilo tako. On je bio zreo za nebo. Za svoga kratkoga života stekao je plaću pravednika kao onaj koji je već dugo vremena živio. Gospodin ga je htio pozvati k sebi u cvijetu njegovih godina, da ga izbavi iz pogibelji, u kojima često i najbolje duše pretrpe brodolom.

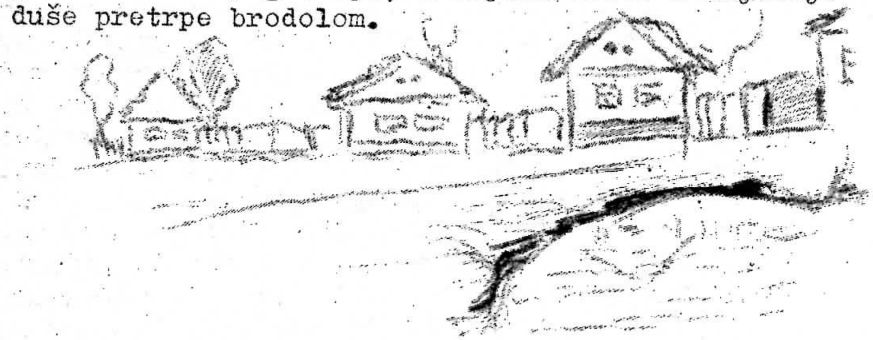

24. P O G L A V L J E

Tok Dominikove bolesti.- Zadnja sv. ispovijed.- Dominik prima zadnju pomast.- Nešto zamjerno.

Na dan 1. ožujka u dva sata poslije podne otputovao je Dominik u pratnji svog oca iz Turina. Put se dobro svršio; činilo se pače, da vožnja, promjena zraka i društvo rodjaka povoljno djeluje na njega. Stoga on nije legao prva četiri dana svoga boravka u roditeljskoj kući. Ali kad se vidjelo da mu sile neprestano malakšu, da mu tek sve više nestaje, a kašalj biva sve jači, mišljahu da će biti dobro, ako ga liječnik pregleda. Ovaj dodje i pronadje da je stanje mnogo ozbiljnije, nego se dosada mislilo.

Mladi se ljudi obično jako boje puštanja krvi. Stoga je ranarnik zamolio Dominika prije operacije, da gleda na drugu stranu, te da bude strpljiv i hrabar. Dominik se nasmiješi i reče: "Pa šta je ako malo zarežete u kožu, prema čavlima, koji su proboli ruke našega Spasitelja." On je neobično mirno, šaleći se i bez ikakva uzbudjenja cijelo vrijeme operacije gledao, kako teče krv iz žila. Kad mi pustiše krv, činjaše se, da mu se stanje poboljšalo; tako je pronašao liječnik, a tako su mislili i rodjaci. No, Dominik bijaše sasvim drugoga mišljenja. On je držao, da je bolje primiti sv. sakramente prije nego kasnije, pa zato pozove svoga oca i reče mu: "Oče, bilo bi dobro da se malo porazgovorim s nebeskim liječnikom. Ja bih se rado ispovijedio i primio pričest."

Roditelji, koji mišljahu, da je bolesniku krenulo na bolje, sa žalošću su slušali ovu molbu, i samo da mu ispune želju, poslaše po župnika, da ga ispovijedi, a da mu ispuni molbu donese mu takodjer i sv. popudbinu. Svatko si može predstaviti, kolikom je pobožnošću Dominik primio u svoje srce božanskog Spasitelja. Kadgod je pristupao k sv. sakramentima, bio je sličan sv. Alojziju. Sada pak, kad je stalno držao, da je to njegova posljednja pričest u ovom životu, teško bi tko mogao iskazati gorljivost njegova srca, nježne osjećaje prema njegovu ljebljenom

Isusu, koji su mu napunjali nježno srce. Iza toga si dozove u pamet odluke, koje je učinio kod prve sv. pričesti.

Često je ponavljao: "Jest, jest, o Isuse, o Marijo, vi ste sada i uvijek radost moje duše. Ja ponavljam i kažem tisuću puta: Radije umreti, nego sagriješiti." Kad je svršio svoju zahvalu bilo je sve tiho, a on reče: "Sad sam zadovoljan. Istina je, da mi je prevaliti velik put u vječnost, ali jer imam Isusa za prijatelja, ne trebam se ničesa bojati. O, kažite vazda, o recite to svima, da se ona, koji ima Isusa za prijatelja i pratioca, ne boji više nikakva zla, pa ni same smrti.". Njegova strpljivost u svim tegobama bijaše uvijek velika, ali u posljednjoj bolesti bio je on pravi i živi uzor svetosti.

Nije htio, da mu tko pomaže u običnim poteškoćama. "Dokle god mogu", reče on, "ne ću da svoje drage roditelje čim smetam; oni su već zbog mene pretrpjeli mnoge neugodnosti i brige. O, da im to mogu na kakavgod način barem donekle naplatiti!" Svaki je, pa i najgorči lijek uzimao bez najmanjeg negodovanja. Deset mu puta puštaše krv, i on se tome nije ni najmanje protivio.

Kad je prošao četvrti dan bolesti, reče liječnik radujući se sam nad bolesnikom: "Zahvalimo božanskoj providnosti; najgore je prošlo. Bolest je nadvladana. Sada je još samo potrebno, da se bolesnik dobro njeguje." Roditelji se vrlo razveseliše na ove riječi, a Dominik se nasmjehne i reče: "Svijet ne nadvladan, ja trebam još samo to, da dobro pripravljen stupim pred Boga." Kad je liječnik otišao, Dominik, ne davrši se prevariti onim, što je liječnik rekao, zatraži odmah posljednju pomast. I ovaj put mu roditelji uslišaše molbu, jedino zato, da mu udovolje želji, jer niti oni, a ni župnik ne naslučivahu skore smrti, već naprotiv, po njegovom veselom izražaju lica i šaljivom govoru zaključivahu, da mu se stanje poboljšalo. Ali on - bilo zbog čuvstva pobožnosti ili nadnaravne objave, koja je njegovom srcu govorila - brojaše dane i noći, kao da imade posla s matematičkom zadaćom, te je svaki čas upotrebljavao za to, da

pred Boga dodje dobro pripravljen. Prije nego je primio posljednju pomast, upravio je prema nebu slijedeću molitvu: "O Bože, oprosti mi grijehe. Ja te ljubim, i ljubit ću te cijelu vječnost. Ovaj sakramenat što si mi se udostojao u svojem beskonačnom mulosrdju udijeliti, neka opere sve moje grijehe, koje sam učinio, očima, ušima, ustima, nogama i rukama. Moja duša i moje tijelo neka bude posvećeno po zaslugama Tvoje muke. Amen."

Na svako je pitanje odgovarao, tako jasnim glasom i tolikom sigurnošću u izražavanju, te smo mislili, da mu je zdravlje u najboljem stanju.

Bijaše 9. ožujka, četvrtog dana njegove bolesti, a posljednjega u njegovom životu. Već mu je bila dosta puta puštena krv, a uz to upotrebljavaše i druga sredstva. Bio je već sasvim oslabio, pa mu stoga svećenik podijeli papinski blagoslov. Sam je molio "Confiteor" i odgovarao na svećenikove molitve. Kad je razumio, da mu je ovim pobožnim obredom dao papa apostolski blagoslov, koji je skopčan s potpunim oprostom, osjeti veliku utjehu. "Deo gratias", uskliknе, "et semper Deo gratias!" (Bogu hvala, uvijek Bogu hvala!) Nato pogleda propelo, te moljaše slijedeću molitvicu, koju je često za života molio: ", Bože, ja ti darujem svu svoju slobodu! Uzmi sve sile moje, moje tijelo. Sve ti dajem, jer sve priprada Tebi, o Bože cio se podlažem Tvojoj svetoj volji."

25. P O G L A V L J E

Posljednji časovi i blažena smrt.

Istina je sv. vjere, da čovjek na smrti ubire onakov plod, kakvo je sjeme sijao za vrijeme svoga života. "Quae seminaverit homo, haec et metet" - (Što je čovjek posijao, ono će i žeti). Ako je čovjek u životu tvorio dobra djela, onda će na smrtnom času ubrati obilate i utješne plodove. Ako je pak činio zla djela, tad ne će osjećati drugo nego zdvojnost. Ipak se katkada dogodi, da dobre duše, koje su vodile svet život, osjete strah i užas, kad im se približuje čas smrti. Ovo se dogadja po odredbama Božjim koji želi da očisti duše od malenih ljaga, kojima su se možda u životu okaljale, da im time osigura i poljepša slavnu krunu na nebu. S našim Savijem nije bilo tako. Mislim, da mu je Bog htio udijeliti onu stostruku plaću, koju daje više puta dušama pravednika, prije nego će primiti nebesku krunu. Do zadnjega daha sačuvana nevinost, njegova živa vjera, neprestana molitva, ustrajna pokora i njegov život pun samozataje, zaslužio mu je ovu utjehu na smrtnom času.

On je, dakle, posve miran u svom nevinom srcu, gledao kako mu se približava smrt; činilo se pače, da mu tijelo nije osjetilo nikakve tjeskobe ni muke, što je naravna posljedica naprezanja, koje čini duša, kad ostavlja tijelo, u kojem je stanovala. Uopće se može smrt Savijeva više nazvati blagim snom negoli umiranjem. Bijaše to navečer 9. ožujka 1857., kad je primio sve utjehe sv. vjere. Svaki, koji bi ga vidio, rekao bi, da je legao u krevet, da se odmori. Njegova vedrina, njegov još sada tako živahan pogled, potpuna svijest, napunjahu sve čudjenjem, i nitko nije osim jedinog Savija mislio, da je on na umoru. Pol sata prije smrti posjetio ga župnik i videći ga tako mirna, snebivao se slušajući, kako bolesnik preporučuje dušu Bogu. Bolesnik je često izgovarao strelovite molitvice, koje su izražavale njegovu žarku želju, da što prije dodje u nebo. "Što bih rekao ovoj duši, koja se sa smrću natječe?", reče

župnik. Pošto je župnik izmolio s bolesnikom nekoje molitve, htio je da ode, ali ga Savio zovne i reče mu: "Velečasni, dajte mi još kakvu uspomenu, prije nego odete." "Ja", reče on, "doista ne znam, kakvu uspomenu da ti dadem." - "Štogod, što će me tješiti!" "Misli često na gorku muku Gospodinovu; ništa bolje ne znam da ti preporučim."

"Deo gratias" (Bogu hvala), odgovori bolesnik, "muka Gospodina i Spasitelja našega Isusa Krista neka mi bude uvijek pred očima; neka bude uvijek na mojim ustima i u mom srcu. Isuse, Marijo i Josipe, budite mi na pomoći u smrtnom času! Isuse, Marijo i Josipe, preselila se u miru s vama duša moja!" Iza ovih riječi zaspi i počivaše pola sata. Kad se probude, okrene se k svome ocu i reče: "Tata, vrijeme je." - "Evo me, što želiš?" odgovori otac. "Dragi oče," reče on, "vrijeme je! Uzmite moj molitvenik i molite naprijed molitve za dobru smrt." Na ove riječi udari njegova majka u plač i ostavi bolesnikovu sobu. Ocu je pucalo srce od boli, suze mu zagušivahu glas; no, ipak se nastojao svladati i počne naprijed moliti molitve. Bolesnik je pažljivo i razgovijetno ponavljao svaku riječ, ali je na koncu svakog dijela htio da sam kaže riječi: "Milosrdni Isuse, budi mi milostiv!" Kad su došli do riječi: "Kad se napokon moja duša pokaže pred Tobom o Bože, te prvi puta ugleda sjaj tvoga veličanstva, o tada je ne protjeraj ispred svoga lica, nego se udostoj primiti je u ljubezno krilo svoga milosrdja, da mogu u sve vrijeke pjevati Tvoje hvalospjeve," nadoda Savio: "Oh, to je upravo što želim, dragi oče, cijelu vječnost pjevati hvalu Gospodinu!" Iza toga se činilo kao da će opet malo spavati. No, skoro se zatim probudi, te jasnim i veselim glasom usklikne: "S Bogom dragi oče, s Bogom! Gospodin župnik mi je htio još nešto kazati, ali se ne mogu sjetiti ... O, kako krasne stvari gledam..." Izgovorivši ove riječi s pravim nebeskim veseljem, unakrst na prsima složenim rukama, a da se ni najmanje nije ganuo, ispusti svoju dušu.

Pohitaj dušo vjerna k svome Stvoritelju! Nebo ti je otvoreno; andjeli i sveti pripraviše ti veliko slavlje. Isus, kojega si toliko ljubila, on te zove i poziva govoreći: "Dodji dobri i vjerni slugo, dodji! Ti si se borio i pobijedio si: sada dodji i zaposjedni ono veselje, koje ti se ne će više nikada oduzeti! Udji u radost Gospodara svojega!

26. P O G L A V L J E

Vijest o smrti.- Profesor Piko govori svojim gojencima.

Kad je Dominikov otac čuo, kako je Dominik izgovorio spomenute riječi, te ga vidio kako leži, kao da će spavati, mišljaše, da je bolesnik usnuo. Nekoliko ga časova pusti tako; malo zatim ga zovne i sad istom opazi, da je Dominik mrtav. Svatko može pomisliti bol zbog gubitka takvoga sina, koji je s nevinošću i pobožnošću spojio najljepše vlastitosti, koje su ga učinile svakomu milim.

I mi u oratoriju bijasmo željni, da čujemo vijesti o ovom ljubljenom prijatelju i drugu, kad eto dobijem list od oca milog nam pokojnika, koji je ovako počinjao: "Suznim Vam očima priopćujem prežalosnu novost. Moj je dragi sin, jedan od Vaših učenika, sinoć 9. ožujka, primivši s najvećom pobožnošću sv. sakramente i papinski blagoslov, kao čisti ljiljan, poput sv. Alojzija Gonzage, predao svoju dušu Gospodinu."

Ta je vijest vrlo ožalostila sve njegove prijatelje. Jedan je oplakivao u njemu gubitak prijatelja i vjernog savjetnika, drugi je opet žalio za uzorom prave pobožnosti. Nekoliko se gojenaca skupilo, da mole za pokoj njegove duše, dok je većina govorila: on je bio svetac, sada je već u nebu. Drugi mu se opet preporučivahu kao zagovorniku kod Boga. Svi se natjecahu, da se domognu kakve stvari koja je pripadala Dominiku.

Kad je profesor Piko dočuo žalosnu vijest o smrti Savijinoj, ražalostio se u dnu duše. Kad su svi gojenci bili na okupu, saopći im on tu žalosnu vijest slijedećim riječima: "Nije tomu davno, predraga djeco, što sam slučajno, govoreći baš o nestalnosti ljudskog života, primijetio, da smrt ne štedi ni mladenačke dobi. Za primjer sam vam naveo jednog mladića, koji je pun životne snage i veselja prije dvije godine polazio ovu školu, a za izbivanja od nekoliko dana preselio se iz ovog života u drugi, oplakivan od svojih roditelja i

i prijatelja. Kad sam vam taj slučaj pripovijedao, nisam ni iz daleka pomišljao, da nas i u ovoj školskoj godini čeka sličan primjer i da će već tako brzo stići jednoga od tada prisutnih. Da, dragi moji, jednom vas žalosnom viješću moram ožalostiti. Sinoć ugrabi smrt jednoga od najkreposnijih vaših drugova, dobrog Dominika Savija, Vi se valjda još sjećate, kako ga je zadnje dane njegovog polaska u školu mučio žestoki kašalj, koji je navještao ozbiljnu bolest. Zato se nije nijedan od nas začudio kad smo čuli, da je prisiljen na neko vrijeme prekinuti pohadjanje škole. Trebao je naime bolju njegu, a uz to, jer je već vidio, da mu je blizu konac, kao što je češće izjavio pred svojim drugovima, poslušao je savjet liječnika i svojih poglavara, te se odvezao kući. Tamo se bolest sve dalje razvijala tako, te je nakon četvorodnevnog ležanja predao svoj nedužni duh Stvoritelju."

"Jučer sam čitao pismo, u kojem mi je ražalošćeni otac javio žalosnu vijest. Opisao mi je posve jednostavno svetu smrt ovoga andjela tako potanko, da me do suza ganulo. Nije našao boljeg izraza, da pohvali svoga ljubljenog sina, nego da ga nazove drugim sv. Alojzijem i zbog svetosti njegova života, i zbog svete odanosti, kojom je primio smrt.

Uvjeram vas, da me vrlo boli, što sam ga tako kratko vrijeme imao u svojoj školi, te što mi u ovom kratkom vremenu njegovo slabo zdravlje nije dopuštalo da budemo više zajedno, i da ga bolje upoznam. Stoga prepuštam, da vam njegovi poglavari prikažu svetost njegovih osjećaja, gorljivost u molitvi i pobožnosti; prepuštam njegovim drugovima i prijateljima, koji su se svaki dan s njim družili, da vam oni pripovijedaju o čednosti njegova ponašanja i ozbiljnosti njegova govora; prepuštam njegovim rodjacima, da vam kažu, kolika je bila njegova poslušnost, njegovo poštovanje i ljubežljivost. Napokon, što bih vam mogao dozvati u pamet, što vam već ne bi bilo poznato? Kažem samo, da on zaslužuje svaku hvalu zbog svoga mirnoga ponašanja u školi, zbog svoje marljivosti i savjesnosti; zbog neprestane pažljivosti kod mojih tumačenja. Ja bih bio osobito sretan, kad bi svaki od vas odlučio, da će nasljedovati njegov sveti

primjer."

Budući, da je on tri godine dobivao hranu i pouku u Oratoriju sv. Franje Saleskoga, dakle prije nego mu je izobrazba i doba dopuštala, da polazi našu školu, čuo sam češće od upravitelja, da je Savijo najkreposniji i najgorljiviji dječak u Oratoriju. Njegova marljivost u naucima i njegov napredak u prvoj gimnaziji bijahu tako krasni, te sam ga vruće želio dobiti u kolo svojih učenika. Od njegove sam nadarenosti mnogo očekivao. Još prije nego sam ga imao u svojoj školi, upozorio sam neke od svojih gojenaca na njega, kao na takmaca, s kojim bi se bilo vrlo ugodno natjecati u marljivosti i krepostima. Često sam posjećivao oratorij, te sam uvijek vidio u njega tako blago lice - sami znate kakav je bio - i toliku nevinost, koja je odsijevala iz njegovih očiju, te sam se uvijek osjetio potaknutim, da ga ljubim i da mu se divim. I nije me on prevario u lijepim nadama koje sam stavljao u njega, kad je ove godine počeo polaziti moje predavanje. Sada se pak obraćam na vas, predraga djeco, koji ste sami bili svjedoci njegove marljivosti i sabranosti, ne samo u onim stvarima, gdje ga je dužnost vezala da me sluša, nego i u onima, u kojima se inače ni dobri djaci ni najmanje ne boje raditi po svojoj volji.

Pitam vas, - koji ste bili ne samo njegovi suučenici, nego i drugovi u svagdnjem životu - da li ste ga ikada vidjeli, da je prekršio svoje dužnosti? Čini mi se, kao da vidim, gdje ide u školu samo njemu prirodjenom čednošću: vidim ga, kako sjeda na svoje mjesto i kako za cijelog odmora - ne brinući se za običajno brbljanje svojih vršnjaka - ponavlja još jednom svoje lekcije; kako pravi razne bilješke ili kako čita koju korisnu knjigu. Kad je pak počelo predavanje, vidio sam njegovo andjeosko lice, kako pažljivo sluša učiteljeve riječi. Koje čudo, da je on, premda u njožnoj dobi i slabog zdravlja, ipak u školi uvelike napredova? Dokaz je tomu, što je on u znatnom broju učenika, medju kojima ih je bila većina dobro nadarenih, zauzimao uvijek prvo mjesto, premda je nosio u sebi klicu bolesti zbog koje je morao

više puta izostati iz škole, i koja ga je konačno svalila u grob. Jedna je stvar pobudila u meni osobitu pozornost i udivljenje, a to bijaše: sjedinjenje njegovog mladjahnog duha s Bogom, koje sam opažao svagdje i u svemu, kao što i njegova ljubav i revnost u molitvi. Poznata je činjenica, da često i ona djeca, koja su manje lakoumna, malo misle na smisao molitve, koju obavljaju i da ne mole pobožno, a to zbog naravne živahnosti i rastresenosti njihovih dobi. Stoga je veliki dio od njih kod molitve samo usnicama i glasom prisutan. Ako je dakle mladež često rastresena, pa i kod same molitve, koja se obavlja u miru i tišini u crkvi ili pak u samoći vlastite sobice, koliko će lakše biti rastresena, kao što znate, kod kratkih molitvica, koje običavamo moliti u školi prije predavanja.

I evo upravo tu mi se pruža prilika, da promatram gorljivost našega Dominika u pobožnosti i sjedinjenju njegove duše s Bogom. Koliko sam puta promatrao njegov prema nebu upravljeni pogled; prema nebu, koje je imalo biti naskoro njegovim stanom; promatrao sam ga često, kako je sabrao svoje osjećaje da iz žrtvuje dragom Bogu i njegovoj preblaženoj Majci, s onom puninom čuvstava, koje su se za dotične molitve doista zahtjevala. Ovakvi su ga osjećaji, predraga djeco, oduševljavali takodjer i kod ispunjavanja njegovih dužnosti; ovakvi osjećaji posvećivahu sva njegova djela i riječi, poticahu ga, da cijeli život traži jedino slavu Božju.

Sretnih li mladića, koji su prožeti takvim mislima! Oni uživaju sreću već u ovom životu, a uživat će je i u drugom; oni usrećuju svoje roditelje, koji ih odgajaju; svoje učitelje, koji ih poučavaju, i sve one, koji nastoje oko njihovog dobra i napretka.

Predraga djeco! Život je nadasve dragocjen dar, što nam ga je Bog udijelio zato, da si uzmognemo steći što više zasluga za nebo. To pak postizavamo, ako sve što radimo tako obavljamo, da se može žrtvovati Svevišnjemu darovatelju, kao što je to naš Dominik doita radio. Ali što da kažemo o mladiću, koji cijeli svoj život preživi, a da i ne misli na svrhu, za koju ga je Bog odredio; koji ne nalazi vremena da svoje misli i čuvstva žrtvuje svome Spasitelju, i ko-

ji se nikada ne trudi, da probudi u svom srcu osjećaje, koji bi ga podigli k Bogu? A što istom da kažemo o onim mladićima, koji takve osjećaje od sebe odbijaju, potiskuju ih ili pak nastoje ugušiti, ako im žele prodrijeti u srce? Promatrajte stoga sveti život i smrt svojega predragog suučenika i zavisti vrijednu sreću, koju - što možemo sigurno držati - on uživa; a tada zavirite sami u sebe, te se ispitajte, čega vam još nedostaje, da mu budete jednaki, i kakvi bi morali da budete, kad bi i za vas, kao što je za njega, došlo vrijeme, da se postavite pred onu sudačku stolicu, gdje će Bog svakoga strogo suditi, pa i za najmanje pogreške. Ako ovakvim usporedjivanjem pronadjete, da je velika razlika izmedju vas i njega, tada ga uzmite za uzor, nasljedujte njegove kršćanske kreposti, trsite se, da i vaša duša bude kao i njegova; čista i bez ljage pred očima Božjim, da se nepredvidjenom pozivu, koji će nam sigurno prije ili kasnije doći, možemo odazvati veselim licem, sa smiješkom na licu, kao što je to učinio vaš andjeoski suučenik. Čujte još jednu moju želju, kojom zaključujem ove svoje riječi. Ako opazim, da se moji pitomci svaki dan popravljaju; ako odsada vidim, da su točniji u ispunjavanju svojih dužnosti, sve ću to smatrati učinkom svetog primjera našeg Dominika i milošću, koja nam je po njegovom zagovoru udijeljena za plaću, što ste ga vi kratko vrijeme imali za suučenika, a ja za pitomca."

Tako je profesor Piko izjadao svojim pitomcima svoja bolna čuvstva, koja su ga napunila, kad je začuo da je preminuo njegov miljenik Dominik Savio.

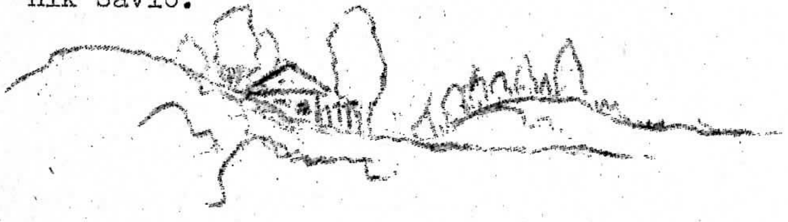

27. P O G L A V L J E

Natjecanje u nasljedovanju Dominika.- Mnogi mu se preporučiše, da zadobiju kakve milosti i bijahu uslišani.- Savjet svima.

Ako je pročitao, što smo napisali o mladiću Dominiku Saviju, ne će se čuditi, što ga je Bog odlikovao osobitim povlasticama, te je kod najrazličnijih prigoda otkrio njegove kreposti. Još su se za njegova života mnogi trsili da slijede njegove savjete i njegov primjer. Mnoge je privlačilo njegovo kreposno ponašanje, svetost njegova života, čistoća osjećaja, da mu se preporuče u molitvi. Neki pripovijedaju o znatnom broju milosti, koje im je Bog udijelio po Savijevim molitvama već za njegova života. Po smrti je pak još više raslo pouzdanje u njega.

Jedva je došla do nas vijest, da je preminuo, već su mnogi njegovi drugovi govorili o njemu kao svecu. Skupiše se, da mole litanije za pokojnika; ali mjesto da odgovaraju: "Ora pro eo" t. j. moli za pokoj njegove duše, odgovarahu nekoji: "Ora pro nobis" - moli za nas. "Jer", rekoše, "Savio već ovaj čas uživa nebesku slavu i ne treba više naših molitava."

Drugi primijetiše: "Ako Dominik, koji je vodio tako čist i svet život, nije išao ravno u nebo tko bi onda još mogao gojiti nadu, da će tamo doći? Odsada su se trudili mnogi njegovi prijatelji i drugovi, koji su se dosada divili njegovom kreposnom životu, da ga uzmu za uzor u životu, te da mu se kao nebeskom svom zaštitniku preporučuju.

Gotovo se svaki dan govorilo, da je ovaj ili onaj primio kakvu milost u duševnim i tjelesnim potrebama. Vidio sam jednog mladića, koji je mnogo trpio od žestoke zubobolje, koja mu je malo ne oduzela pamet. Preporučio se kratkom molitvom svome drugu Saviju. U tren oka bude uslišan, te ga odsad nije više nikada mučila ova teška bolest. Mnogi koji su trpjeli od groznice, utekoše se Dominiku i bijahu uslišani. Bio sam svjedokom, kako je jedan u čas ozdravio od ljute groznice.

Štovanje i pouzdanje u mladoga Savija izvanredno je poraslo, kad se saznalo za dogadjaj, koji je pripovijedao sam Dominikov otac, a bio je spreman u svako vrijeme i pred svakim da to posvjedoči. On pripovijeda ovako:

"Gubitak mi je moga sina prouzročio duboku žalost, koja mi se još povećala time, što sam vruće želio saznati, kakva ga sudbina zapala u vječnosti. Dobri me Bog htio utješiti. Jedne noći, oko mjesec dana iza njegove smrti, pošto sam već dugo vremena ležao, a da nisam mogao zaspati, pričini mi se, kao da se otvorio strop od sobe u kojoj sam spavao. Vidjeh Dominika, okružena sjajnim svijetlom, nasmiješena i vedra lica, ali veličanstvena i dostojanstvena pogleda. Ja sam bio gotovo izvan sebe od tog čudnovatog prizora. "O Dominiče", uskliknem, "moj Dominiče! Kako ti je? Gdje si ti? Jesi li već u nebu?" "Jest oče", odgovori on, "ja sam doista u nebu." "O, kad ti je dobri Bog iskazao tako veliku milost", odgovorim ja, "da već uživaš nebesko blaženstvo, moli za svoju braću i sestre, da i oni jednom zajedno sa mnom dodju i uživaju beskonačno rajsko veselje. Moli takodjer za me, moli za svoju majku, da se svi spasimo, te se u nebu zauvijek skupa nadjemo!"

"Jest, jest, ja ću se za vas moliti!" Rekavši to, isčezne, a u sobi nastane opet gusta tama kao što je prije bila."

Otac nas uvjerava, da je rekao čistu istinu. Nikad prije ni poslije, ni u snu ni na javi nije bio usrećen sličnim prikazanjem.

Još imam u rukama listove mnogih osoba, koje govore o nebeskim milostima, koje su primili po zagovoru Savijevu. Premda su to vjerodostojne osobe, ipak, jer su još u životu, držim da je zgodnije, da sada još o tome šutim te se zadovoljim time, da pripovijedam jedno osobito uslišanje, što ga je postigao jedan od Dominikovih suučenika, slušač filozofije. Godine 1858. pokazaše se kod ovoga učenika prvi znakovi opasne bolesti, zbog koje je njegovo zdravlje napokon toliko oslabilo, da je morao prekinuti polazak škole, kako bi se podvrgao liječničkoj njezi. Zbog toga mu bijaše nemoguće, da se može barem do blagdana Svih Svetih pripraviti na ispit, da ne izgubi cijele godine. Ali, jer su mu sile sve više slabile, isčezavala je i nada u ozdravljenje. On ode kući, da jesen provede što kod roditelja, što kod prijatelja na selu. I već je povjerovao varci, da mu se zdravlje donekle povratilo. Ali kad se povrati u Turin, iza kratkog vremena nauka, njegovo stanje postane još gore nego prije. "Bio sam", kaže on, "blizu ispitima, ali je s mojim zdravljem bilo vrlo zlo. Bolest u želucu i silna glavobolja oduze mi svaku nadu, da ću se ispitima, koji su bili za mene od velike važnosti, moći podvrći. Obodren ovim, što sam čuo pripovijedati o svome dragom drugu Dominiku, preporučih mu se i ja, te obavljah devetnicu dragome svome drugu. Medju drugim molitvama, koje sam poduzeo da molim, bijaše i slijedeće: "Dragi moj Dominiče! Jer si ti, na moju veliku sreću i utjehu, više nego godinu dana bio mojim suučenikom, ti koji si se na svet način sa mnom natjecao, da budeš prvi u razredu, ti znaš kako trebam zdravlje, da se mogu podvrći ispitu!"

"Još ne bijaše prošlo pet dana devetnice, kad se moje zdravlje tako znatno i u tolikom stupnju poboljšalo, da sam se naskoro mogao opet posvetiti naucima. Neobičnom sam lakoćom učio propisane zadatke, te sam mogao dobro pripravljen doći na ispit. Ali pomoć nije bila možda samo prolazna, jer se ja od onda osjećam potpuno zdravim, što već godinu dana nisam bio.

Ja pripisujem ovu od Boga dobivenu milost zagovoru svojega druga, koji je bio u životu moj pouzdanik, a sada je, gdje uživa nebesku slavu, moja pomoć i utjeha. Već je prošlo preko dva mjeseca, što sam ovu milost dobio i moje je zdravlje uvijek jednako, na moje najveće veselje i napredak."

Ovim zaključujem život mladoga Savija. Budući da si, poštovani čitatelju, bio tako dobar, te si čitao što sam napisao o kreposnom dječaku, to želim, da iz toga izvedeš onaj zaključak koji će tebi i meni i svima, koji kakvim slu-

čajem dobiju u ruke ovu knjižicu, biti od velike koristi, naime: da se i mi potrudimo te nasljedujemo Savija u svim onim krepostima, koje su primjerene našemu staležu. On je u svojem siromaštvu provodio sretan, krepostan i nevin žisto, koji je svršio sretnom smrću. Nasljedujmo ga u njegovom životu, pa ćemo imati sigurno jamstvo, da ćemo i na smrti biti njemu slični.

Ne propustimo nasljedovati Savija u čestom primanju sv. sakramenta pokore, koji je bio njemu sigurno potporom i putokazom na putu kreposti, i koji ga je doveo da tako svetog života. Pristupajmo u svom životu često i dostojno ovome kupalištu spasa; a kadgod k njemu pristupimo, ne propustimo nikada baciti pogled na prijašnje ispovijedi, da se uvjerimo, jesmo li ih dobro obavili. Nadjemo li, da nam savjest nije zbog toga potpuno mirna, nastojmo odmah odstraniti ono, što nas uznemiruje. Meni se čini, da je to najsigurnije sredstvo, da uzmognemo provoditi sretan život, i bez straha gledati smrti u oči. Tada ćemo veselim licem i spokojnim srcem ići u susret svome božanskom Spasitelju, koji će nas milostivo primiti, prema svomu nas beskonačnom milosrdju suditi, i kao što se za Tebe i za sebe, ljubezni čitatelju, nadam, izvesti nas iz muke ovog života u blaženu vječnost, da ga hvalimo i blagoslivljamo u sve vijeke.

D O D A T A K

S J A J   S V E T O S T I

Štovanje Dominika Savija iza njegove smrti se je brzo širilo. Najprije, dakako, u salezijanskom zavodu u Turinu, medju dječacima koji su ga lično poznavali, a onda i medju ostalima. Privlačila ih je njegova lijepa duša, vesela blaga narav, Dominik uvijek spreman pomoći. Proživio je u Oratoriju malo vremena, ali je ostavio neizbrisivu uspomenu kod sviju. O tome svjedoče izjave onih, koji su ga dobro poznavali, jer su imali prilike iz bliza promatrati ga u svakodnevnom životu.

"Uvjeren sam da je Dominik Savio bio takmac u kreposti sv. Alojziju Gonzagi i da će ga sveta Crkva zbog toga jednoga dana uzdići na čast oltara. Kad bih bio papa, ne bih imao nikakve poteškoće da proglasim svetim Dominika Savija". (Don Bosko).

"Imaš mnogo dobrih dječaka u Oratoriju, ali nijedan ne nadvisuje Dominika Savija. Ima tako čisto srce i dušu... U crkvi je poput andjela u raju" (Mama Margarita don Bosku).

"Ne sjećam se, da sam imao pažljivijeg, milijeg, punijeg poštovanja učenika od Dominika Savija" (prof. Bonzanino).

I najviši crkveni dostojanstvenici, pa i sami pape, dali su priznanje Dominikovoj svetosti:

"Mi stari (a meni je blizu 80 godina) smo duboko poniženi pred divovskom krepošću jednog petnaestgodišnjeg dječaka" (kard. Agliardi).

"Dječak, koji je odnio u grob krsnu nevinost i koji za vrijeme svog kratkog života nije pokazao nijednog nedostatka, doista je svetac. Što hoćemo postići više? Pravi uzor mladeži naših vremena" (Sv. Pijo X).

"Dominik Savio bit će drugi sv. Alojzije; dapače dječacima se više svidja, jer osjećaju

da im je bliži, bliži njihovom životu" (Benedikt XV.)

"Mali i veliki kršćanin; mali, ali veliki apostol; mali, ali veliki div duhom" (Pijo XI).

"U školi svog duhovnog učitelja, velikog svega don Boska, on je shvatio kakova je radost služiti Bogu i kako nastojanje da ga drugi ljube može postati moćno sredstvo apostolata" (Pijo XII).

Glas o Dominikovoj svetosti brzo se je proširio i izvan salezijanskih kuća u Italiji. Mnogi su se utjecali njegovu zagovoru i bili su uslišani. Biskupski proces počeo je u Turinu 4. VIII. 1908., a apostolski u Rima 10. II. 1914. za pape Pija X. Papa Pijo XI. proglasio je 9. VII. 1933. herojski stupanj kreposti Dominika Savija.

Za proglašenje blaženim traže se osim svetosti života još i čudesa načinjena iza smrti: dva za proglašenje blaženim i dva za proglašenje svetim. Čudesa su kao pečat kojim Bog potvrdjuje djelo Crkve.

Kao svetac je za čuda, odredjena za proglašenje blaženim, izabrao jednog mladića i jednu djevojku, a za proglašenje svetim dvije majke. Mladež je nada budućnosti bilo za Crkvu bilo za narod, a majke su ures i srce obitelji i temelj svakog odgoja, jer na majčinim koljenima počinje odgoj djeteta; iza velikih i svetih ljudi stoje i velike i svete majke.

1. Albano Sabatino iz Siono (Salerno) bio je u ožujku 1927. nenadano i istovremeno napadnut od raznih bolesti; sve bijahu smrtne: utrobna upala sa smetnjama u kralježnici, otrovanje krvi s teškom upalom pluća na obje strane i zapaljenje bubrega s jakim krvarenjem, te upale na moždanoj opni i na mozgu.

Smrt bijaše sigurna: čak je liječnik nakon dvije sedmice bezuspješnog liječenja, utvrdio unaprijed dan smrti da javi obitelji da je smrt nadošla.

U to vrijeme dječak nenadano dodje k sebi i liječnik namjesto mrtvaca vidi pred sobom šestogodišnjeg Albana živog i kod pune svijesti.

Vjera majke ga je spasila. Ova sa suzama i s puno vjere u srcu, bila je stavila na noćni ormarić jednu sličicu Dominika Savija sa zapaljenom svijećom, a ispod jastuka bolesnika jednu relikviju Sluge Božjega.

Čudo je bilo učinjeno odjednom.

2. Drugo se čudo dogodilo u Barceloni u ožujku 1936. Petnaestgodišnja Adelantado Marija Consuelo padnuvši nespretno slomila je ruku. Liječenje dvaju nadriljekara pogoršalo je stvar i prouzročilo neizlječivo gnojenje.

Djevojci se je učinilo u snu da joj kardinal Kaljero savjetuje neka počne devetnicu Dominiku Saviju, sa uvjerenjem da će u četvrtak 27. ožujka biti ozdravljena, da će opet moći svirati pijanino, ali da će joj ostati jedan znak na laktu kao dokaz prošlog zla. Ukućani su se na pripovijedanje djevojke pokazivali nevjerni ili su je izbjegavali.

Ali ona, puna vjere, uz pomoć Sestara Marije Pomoćnice i učenica svojih kolegica iz zavoda, započela je devetnicu i stavila na ruku jednu relikviju Sluge Božjega.

27. ožujka u dva sata po noći, bolesnica pokušava pokrenuti ruku. Uzalud: samo grčevi i nepodnošljivi bolovi. U četiri je počela žarko moliti Dominika Savija. I eto, najednom osjeti kao da je s ruke skinut neki teret i odmah je mogla micati ruku u svim pravcima. Zapalila je svijetlo i s radošću vidi ruku bez ikakvih nabora i rana.

U često je telefonirala u zavo da je postigla ozdravljenje i preko dana je svirala na pijanino.

Takodjer je i ovdje čudo bilo odjednom i potpuno.

3. Od prosinca 1949. gospodja A. Miglietta bila je bolesna od čeonih i viličnih sinusa. Vrućina je pogoršala stvar, prouzrokujući gnojenje.

Slučaj je bio težak za svako liječenje: vrućina se povećavala dotle da je zatvorenje nosa bilo potpuno. Svaka operacija izgledala je veoma teška i vrlo opasna.

8. ožujka 1960. bolesnica je slučajno vidjela u nekom dnevniku sliku Dominika S vija, novog blaženika. Živo potaknuta, počne ga zaklinjati da joj po-

mogne u toj teškoj opasnosti i spontano moli za njegovo proglašenje svetim.

Nešto nepoznato se dogadjalo u njoj: odmah je tvrdo zaspala, što nije mogla već dvadeset dana.

U zoru 9. III. se nenadano probudi, srce joj je snažno udaralo, dok ju je nešto stezalo u nosu i grlu, da se je gotovo gušila.

Bio je strašan trenutak: napokon izlazi iz usta nešto čvrsto, glinasto, veličine oraha.

Čudo se dogodilo, bolesnica je bila potpuno izlječena.

Zamislimo si veliku radost muža i četvorice sinova, kad su vidjeli majku potpuno zdravu.

4. Gospodja Marija Gianfreda di CampiSalentino (Lecce) navečer 24. ožujka 195o. dok je ležala u krevetu osjeti neki prelom u boku i domalo je cijela desna strana zabrinjujuće naduta.

Bila su pozvana tri mjesna liječnika, koji su ustanovi snažno nutamje krvarenje, čije posljedice (spas kirurškim zahvatom nemoguć zbog težine bolesti) su smrtonosne zbog popuštanja pritiska arterije, iz čega slijedi gubitak pamćenja i malo kasnije, smrt.

Profesor Gino Catalano, hitno pozvan iz Barija, saglasio se s kobnom dijagnozom.

I evo, najednom se prisutan doktor Rizzelli sjeti, da je vidio u ruci jednog svog nećaka sličicu Dominika Savija i brzo pozove bolesnicu i ukućane da mole novog Blaženika.

Svi su počeli moliti sa živom vjerom dragog Dominika i u devet sati navečer istog dana bolesnica, nakon što su joj bili podijeljeni posljednji sakramenti, dodje k sebi i nakon nekoliko sati bila je potpuno zdrava.

Možemo si misliti koliko je bilo ganuće ozdravljene, njego muža i šestero djece, koja izjavljuju da kroz cijeli život ne će zaboraviti tako očitog čuda.

Nakon glasa Božjega čekao se i glas pape, jer koliko Bog djeluje u Crkvi treba imati potvrdu pape. I Rim je progovorio.

Blagopokojni papa Pijo XII. proglasio je 5. ožujka svete jubilarne 195o. godine Dominika Savija blaženim, a četiri godine kasnije, 12. lipnja 1954. u svijetlu svete Marijanske godine proglasio ga je svetim; ovjenčao je tog malog petnaestgodišnjeg dječaka aureolom svetosti.

Na veličanstvenom trgu Sv. Petra, u svijetlu rimsko predvečerja, Dominik Savio bio je upisan u knjigu svetih sa četiri druga uzora svetosti. Mnoštvo dječaka iz Oratorija i zavoda prisustvovalo je svečanom obredu i drhtali su od uzbudjenja u očekivanju časa u koji će "jedan od njih" biti podignut na čast oltara. Kada je sv. Otac spomenuo ime Dominika Savija, gromkim klicanjem od radosti dječaci su dali oduška svom veselju.

U govoru što ga je imao tom prigodom, papa Pijo XII. je izmedju ostalog rekao: "Pred nama se je evo pojavio lik Dominika Savija, umiljatog mladića slabašnog doduše tijelom, ali jakog duhom u čistom predanju samog sebe vrhunaravnoj ljubavi Kristovoj. U jednom razdoblju tako ograničenom otkrivaju se u njemu sa čudjenjem čudesni putevi milosti, stalno, bez izuzetka, pristajanje na nebeske stvari, koje je njegova vjera shvaćala s rijetkom jasnoćom .... On je sabrao neke svoje drugove u "Družbu Bezgrešnog Začeća" s nakanom da brže napreduju putem savršenosti i da izbjegavaju i najmanji grijeh. Poticao je svoje drugove na pobožnost, na lijepo vladanje, na primanje svetih sakramenata ispovijedi i pričesti, na molenje krunice, na izbjegavanje grijeha i griješnih prigoda. Nije se dao smesti neljubeznim dočekom niti uvredljivim odgovorom, nastupao je odlučno, ali ljubezno, da opomene na dužnost lakomislene i pokvarene..."

Tako se je ispunila želja don Boska i njegovih sinova salezijanaca. Dominik Savio, najljepši cvijet njihova vrta uzdignut je na čast oltara. Time je dano priznanje i dokaz da je odgojni sistem don Boska bio prikladan ne samo za odgajanje dobrih dječaka, nego takodjer, i iznad svega, za stvaranje svetaca.

Štovanje i pobožnost prema našem malom svecu iza kanonizacije se vrlo brzo širilo. Sveti Otac Pijo XII. proglasio ga je 1956. godine zaštitnikom "Dječaka pjevača", t.j. društva dječaka pjevača, proširenog po cijelom svijetu.

Prigodom stogodišnjice Dominikove smrti, 1957 godine, isti papa uputio je vrhovnom poglavaru salezi-

janaca pismo, u kojem, iza kako je spomenuo "najveću radost, što je krunom svetosti ovjenčao dječaka Dominika Savija", piše: "Nema, bez sumnje, ništa ljepšeg ni privlačivijeg nego li je neokaljana mladost, koja blista lijepim sposobnostima uma i srca, a prije svega svjetlom svetosti, kao što s radošću vidimo da je bio u ovom učeniku vašeg Oca i Učitelja. I dok pažljivo promatramo život, čini nam se, da ga je Providnost Božja htjela staviti kao svijetli uzor u tom pravom sistemu odgajanja mladeži u kojem se je osnivač Salezijanske družbe toliko istaknuo. Jer, pošto je došao da bude dio vaše obitelji, podvrgavajući se sam od sebe, svojom voljom savjetima i poticajima svog učitelja, nije radio drugo, nego brzim korakom žurio do strmog vrhunca svetosti.

U tu svrhu njegova tvrda odluka, radije podnijeti svaki napor, pa i smrt, nego okaljati dušu ma i najmanjim grijehom, u tu svrhu žarka pobožnost prema Božanskom Spasitelju sakrivenom pod velom Euharistije i prema prečistoj Majci Mariji; u tu svrhu napokom onaj njegov apostolski žar, koji ga je poticao da svim sredstvima odvraća svoje suvršnjake od privlačivih loših navika, stvojstvenih njihovoj dobi, i privući ih na vršenje kršćanskih kreposti.

Ali ono što naročito privlači u tom dječaku je bjelina neokaljane, nevine duše i njegova čvrsta odluka sačuvati kroz cijeli život ljiljan čistoće, tako da on veličanstveno blista pred očima naše mladeži, okružene danas tolikim i tako teškim zasjedama i opasnostima. I zato je naša živa želja da ga časte, štuju i nastoje nasljedovati mladići, napose oni, koji su po svom odgoju povjereni vašoj brizi, jer na taj način će milošću i pomoću Božjom sretno rasti, prema nadama katoličke Crkve i narodne zajednice, čista, vedra, vesela i snažna mladež."

Mnoge biskupije odabrale su Dominika Savija za zaštitnika svoje mladeži, a u Družbama salezijanske omladine postavljen je za uzor kao osnivač "Družbe Bezgrešne".

Čini se da ga je Božja providnost sačuvala za naša vremena, toliko pogibeljna za mladež, da tu našu mladež dvadesetog stoljeća brani od jedinog

pravog zla - grijeha i potiče na život dobra, na ljubav prema čistoći duše.

Blagoslovi, dragi sveti Dominiče, svetu majku Crkvu, blagoslovi našu lijepu domovinu, naš narod i njegovu uzdanicu i budućnost - mladež našu. Neka se ta naša mladež - promatrajući tvoj čisti i sveti život - oduševi za iste ideale za koje si i ti živio, neka uz tvoju pomoć visoko digne ljiljan čistoće i neka iznad svega cijeni bjelinu svoje duše. Pomozi joj na teškom putu dobra, u svakodnevnoj borbi s neprijateljem duša - grijehom, da preko svih pogibelji sretno stigne k svom konačnom cilju - u društvu Isusa i Bezgrešne majke Marije.

A ti, mladeži naša, na kraju ovog lijepog životopisa načini i u život sprovede one dvije čvrste odluke, koje je i sveti Dominik Savio načinio na dan svoje prve svete pričesti i vjerno ih držao kroz sav svoj život:

"Moji prijatelji bit će Isus i Marija".
"Radije umrijeti, nego sagriješiti."

S A D R Ž A J

Don Bosko svojim pitomcima 1
1. Poglavlje
Dominikov zavičaj - Dječakove sposobnosti Njegove prve vježbe u krepostima 3
2. Poglavlje
Dominikovo hvalevrijedno ponašanje u Murijaldu - Lijepe kreposti - On polazi pučku školu 6
3. Poglavlje
Prva sveta pričest - Njegova priprava, sabranost i odluke što ih je tog dana učinio 8
4. Poglavlje
Škola u Kastelnuovu d'Asti - Uzorno vladanje - Odgovor Savijev na zao svijet .. 11
5. Poglavlje
Dominikovo ponašanje u školi u Kastelnuovu - Riječi njegovog učitelja 14
6. Poglavlje
U školi u Mondoniju - Teška potvora 16
7. Poglavlje
Prvi moj sastanak s Dominikom - Važne okolnosti tog sastanka 18
8. Poglavlje
U Oratorij sv. Franje Saleskoga - Njegov način života u početku 2o
9. Poglavlje
Dominik uči latinski jezik- Neobične zgode - Vladanje u školi - On zapriječi svadju - Izbjegava pogibli 23
1o. Poglavlje
Odluka da bude svet 28
11. Poglavlje
Dominikova revnost za spas duša 3o

12. Poglavlje
Neke zgode - Dominikova ljubežljivost u općenju s vršnjacima 34
13. Poglavlje
Duh molitve - Pobožnost prema Blaženoj Djevici - Marijin mjesec 38
14. Poglavlje
Dominik često prima sv. sakramenat pokore i svete pričesti 41
15. Poglavlje
Njegova pokornička djela 45
16. Poglavlje
Dominikovo mrtvenje vanjskih osjetila 47
17. Poglavlje
Družba Bezgrešnog začeća Bl. Dj. Marije .. 51
18. Poglavlje
Dominikovi osobiti prijatelji - Njegova naklonost prema malom Kamilu Gaviju 56
19. Poglavlje
Dominikovo prijateljevanje s mladim Ivanom Masalja 59
2o. Poglavlje
Izvanredne milosti i posebne zgode 64
21. Poglavlje
Dominikova misao na smrt i priprava na smrtni čas 68
22. Poglavlje
Dominikova briga za bolesnike - On ostavlja Oratorij - Njegove riječi kod ove zgode 7o
23. Poglavlje
Dominik se oprašta od svojih drugova 73
24. Poglavlje
Tok Dominikove bolesti - Zadnja sv. Ispovijed - Dominik prima Zadnju pomast - Nešto zamjerno 75

25. Poglavlje
Posljednji časovi i blažena smrt 78

26. Poglavlje
Vijest o smrti - Profesor Piko govori svojim gojencima 80

27. Poglavlje
Natjecanje u nasljedovanju Dominika - Mnogi mu se preporučiše da zadobiju kakve milosti i bijahu uslišani - Savjet svima. 85

Dodatak
Sjaj svetosti 89

Sadržaj 96

Izdaje: Salezijanski inspektorat, Zagreb, Omiška 2

Umnoženo: ciklostilom Salezijanskog inspektorata u 5oo primjeraka.

Odgovara: Fabijan Koščak
Podsused - Vinobreška 2

Zagreb - 1961.